№ 84 ԿԻՐԱԿԻ ԱՊՐԻԼԻ 20

1908

ԿԻՐԱԿԻ ԱՊՐԻԼԻ 20 № 84

ԵՐԵՍՈՒՆՎԵՑԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

Տարեկան գինը 10 րուբլի. կէս տարվանը 6 րուբլի.
Առանձին համարները ԱՄԵՆ ՏԵՂ 5 ԿՈՊ.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրութեան մէջ.
Մեր հասցէն՝ Тифлисъ, редакція „Мшакъ" Базарная ул. д. Тамамшева № 16.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak".
Տելեֆոն № 253.

ՄՇԱԿ

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 (բացի կիրակի և տօն օրերից).
Յայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով
Յայտարարութիւնների համար վճարում են իւր քանչիւր տողատեղին 10 կօպէկ.
Տելեֆոն № 253.

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Ապրիլի 15-ի երեկոյեան, կարճատև հիւանդութիւնից յետոյ, վախճանվեց
ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆԻ ԱՅՐԻ

ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՄԻՔԱՅԷԼԵԱՆ ՆԱԴԻՐԵԱՆՑԸ

որի համար ցաւակցութեամբ յայտնում են ազգականներին և ծանօթներին Զաքարիա Պետրոսեան եւ Սօֆիա Յովհաննիսեան Գրիգորեանները, Աւետիք Պօղոսեան, Պօղոս Յովհաննիսեան, Եղիսաբեթ Ջիմշէրեան, Յարութիւն Օհանջանեան Նադիրեանցները եւ Արամ Սահակեան Իսահակեանցը։

Ամբիծը տեղի կունենայ ամսիս 19-ին և 20-ին, երեկոյեան $6^1/_2$ ժամին, սեփական տանը՝ Օրբելիանովսկայա փողոց, № 32. յուղարկաւորութիւնը և տեղափոխութիւնը նոյն տանից դէպի Շուլավէր գիւղը տեղի կունենայ անսպասելի դէպքի պատճառով ոչ շաբաթ, ամսիս 19-ին, ինչպէս յայտարարված էր, այլ կիրակի, ամսիս 20-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին. իսկ թաղումը՝ երկուշաբթի, ամսիս 21-ին, նոյն գիւղի սուրբ Մեսրովբ եկեղեցու գաւթում։ 1—1

Դաւիթ Գալստեանը իր ամուսին Աննայի հետ յայտնում է ընկերներին, բարեկամներին և ծանօթներին իր սիրելի մօր՝

ԱՆՆԱ ԳԱԼՍՏԵԱՆԻ

մահը։ Յուղարկաւորութիւնը կիրակի, ապրիլի 20-ին, առաւօտեան ժամը $10^1/_2$-ին, դէպի Թանգոյեան ս. Աստուածածին եկեղեցին. Թաղումը Կուկիայի գերեզմանատանը. բնակարանը 9-րդ քաղաքամաս, Тургеневская № 7.

Ծնողները յայտնում են իրանց անգին որդու, եղբայրները և քոյրը՝ իրանց թանգագին եղբօր և ընկերները՝ իրանց սիրելի ընկերոջ

ԳԷՈՐԳ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ԱՒԱՆԵԱՆԻ

ցաւալի մահը, որը տեղի ունեցաւ Մետեխի բանտում, ամսիս 17-ին, երեկոյեան ժամը 6-ին։ Դիակը դուրս կը բերվի բանտից այսօր, ամսիս 20-ին, առաւօտեան ժամը 9-ին, կը տարվի Կարմիր Աւետարան եկեղեցին։ Թաղումը Խօջիվանքի գերեզմանատանը։ 1—1

ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆ

Թիֆլիսի ժողովարանի աւագների խորհուրդը յայտնում է ի գիտութիւն պ.պ. անդամների, որ կիրակի, ապրիլի 27-ին, նշանակված է ընդհանուր ժողով ընտրելու համար ամառային շինութիւն վարձելու, ժողովարանի չորս անդամների թոյլ տուած խախտումների և տնտեսական այլ հարցերը։
առ. 2—1

Չորեքշաբթի, ապրիլի 23-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Հայոց Գայիանեան օրիորդական դպրոցի միջոցները շատացնելու համար

Տեղի կունենայ
ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՄԵԾ
ԶԲՕՍԱՆՔ
Վիճակախաղ-ալլեգրիով
և այլ բազմատեսակ զուարճութիւններով։ Մանկական խաղեր և ՊԱՐԵՐ, կօնֆէտտի, սերպանտին, բուֆէտ, երաժշտութիւն։
ՍԿԻԶԲՆ Է ՑԵՐԵԿՎԱՅ ԺԱՄԸ 2-ԻՑ
Մուտքը մեծերի համար 25 կ., երեխաների համար 15 կ.։
(կ. ե. չ.) առ. 3—1

„РОССІЯ" ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

կնքում է հաստատ հիմունքներով և նպաստաւոր պայմաններով հետեւեալ ապահովագրութիւնները.
Օժիտ աղջիկների համար
Ստիպենդիաներ տղաների համար
Դրամագլուխներ ծերութեան հասակում
Դրամագլուխներ մահվան դէպքի համար
Եկամուտներ ցկեանս
Այրիական պենսիաներ
Առ 1-ն յունվարի 1908 թ. ապահովագրված էին 86942 անձինք
182,140,000 ՌՈՒԲԼՈՒ
Մանրամասնութիւնների մասին դիմել վարչութեան՝ Պետերբուրգ, Морская 37, և գործակալներին կայսրութեան միւս քաղաքներում, իսկ Թիֆլիսում՝ Сергіевская 4.
(13, 20, 27) ա. 3—2

Մեծադիր պատկերների
—●ԱՐՈՒԵՍՏԱՆՈՑ●—
ԼԵՒՈՆ ՏԷՐ-ԳՐԻԳՈՐԵԱՆԻ
(Գանօվսկայա փողոց № 7)
Ընդունվում են ամեն տեսակ պատուէրներ՝ լուսանկարած մեծ ու փոքր պատկերներից և մեծացվում են գեղարուեստական ճաշակով մինչեւ ցանկացված չափը։
գները 3 րուբլուց սկսած
(շ. կ. ե. կ.) առ 10—8

Այսօր, կիրակի, ապրիլի 20-ին
ժողովրդական համալսարանում (Զուբալօվի տուն)
ԲԺ. ԼԵՒՈՆ ԱԹԱԲԷԿԵԱՆԸ
Կը կարդայ
ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ
«Պատմա-հայեցողութեան» մասին
Սկիզբը երեկոյեան ժ. $4^1/_2$-ին
առ. 1—1

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Հայոց Ազգագրական Ընկ. հրատարակութեամբ
ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ
եռամսեայ, պատկերազարդ
հրատարակութեան 1908 թ. № 1. (XVII գիրք)
ԳԻՆՆ Է 1 Ր. 50 Կ.
Տարեկան (4 գիրք) բաժանորդագինն է 5 ր. կամ 13 ֆրանկ.
Դիմել՝ Ред. „Азгагракань Андесъ", Саперная 5. Тифлисъ. Red. «Azgagrakan Handess» Tiflis.
(ե. հ. ո. շ. կ.) ա. 10—1

Լոյս տեսաւ
„ԾԻԾԱՂԱԲԵՐ"
Հայրիկ, Պարոնեան, Պըլը-Պուղի, Մոլլա-Նասր-Էդդին և ուրիշ ազգային ու օտար զուարճախօսներ։
182 ԸՆՏԻՐ զուարճախօսութիւն—անեկդոտներ, 112 երես, գինը՝ 20 կոպէկ։
Դիմել գրավաճառներին։ Ինձնից գումարով գնողներին 20% զեղչ և ճանապարհածախսըն իմ հաշւին։ Մշտական հասցէս՝ Тифлисъ, Хачатуру Хачатріанъ, 9 уч. Лысогорскій пер. № 10.
(չ. ու. կ) (առ.) 10—2

Լոյս տեսաւ
Յոբելեանական յանձնաժողովի հրատարակութեամբ
Լ. ՊԱՐՊԱՑԵԱՆԻ
„ԼԷՕ"
Կենսագրական-գրական ակնարկ նրա 25-ամեայ յոբելեանի առիթով.
ԳԻՆԸ 10 ԿՈՊ.
Վաճառվում է բոլոր գրավաճառների մօտ։
(13, 18, 20) առ. 3—3

ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

սրանով յայտնում է ի գիտութիւն գիւղատնտեսների, որ ներկայ ապրիլի 16-ից ընկերութեան կից կազմակերպված է ԲԻՒՐՕ ՆԻՒԹԵՐ և ԳՈՐԾԻՔՆԵՐ ծախելու նպատակով, մրգատու ծառերի և ՎԱԶԵՐԻ հիւանդութիւնները ԲԺՇԿԵԼՈՒ համար։

Բժշկական միջոցների լաւութեան վրա հսկում է մի յանձնաժողով, որի մէջ մըտնում են ընկերութեան խորհրդի անդամներ Ա. Ս. Փիրալեան, Ս. Ն. Տիմօֆէեվ և քաղաքային լաբօրատորիայի կառավարիչ Գ. Գ. Ալիբէկով։ Վաճառքը լինում է ամեն օր մինչև ցերեկվայ 3 ժամը, բացի տօն օրերից։ Օտարաքաղաքացիներին խնդրում են դիմել Կովկասեան Կայսերական Գիւղատնտեսական ընկերութեան դիւանատունը։
3—3

ԱՐԴԻՒՆԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳՈՒՄԸ

II

Եթէ արդիւնագործութիւնը այնպիսի մի բնաւորութիւն ստացած լինէր, որ նրանից աւելի վնաս առաջանար, քան օգուտ ազգաբնակութեան համար, անշուշտ, մենք նրա գոյութեան մասին ամենևին հոգ չէինք տանի։

Օրինակ, եթէ գործարանը պատրաստում է այնպիսի քիմիական նիւթեր, որոնք վնասում են աշխատաւորների առողջութեան, եթէ ինքը գործարանը սարսափելի խոնաւ է, լի հեղձուցիչ գազերով, մի այնպիսի տեղում, ուր անսպառ են տենդը և ուրիշ ծանր հիւանդութիւններ, այն ժամանակ մարդ, որքան էլ արդիւնագործութեան ընդհանուր զարգացման կողմնակից լինէր, ձեռք կը քաշէր այդպիսի արդիւնագործութիւնից, լաւ ըմբռնելով որ ազգաբնակութիւնը վերջնական հաշւեկշռում աւելի վնաս ունի այդպիսի արդիւնագործութիւնից, քան օգուտ։

Նոյնպէս անպայման կերպով արդիւնագործութեան պաշտպան չէ կարելի հանդիսանալ, եթէ արդիւնագործութեան որոշ ճիւղի զարգացման համար զոհ են բերված ժողովրդի, իբրև սպառող մեծամասնութեան շահերը։ Օրինակ, եթէ սեփական մեքենայագործութիւնը զարգացնելու նպատակով չափազանց բարձրացվում է արտասահմանից բերված երկրագործական մեքենաների մաքսը, այն ժամանակ հարց է ծագում, թէ միթէ աւելի արդիւնաւէտ չէ պետութեան համար, որ երկրագործ ժողովուրդը կարողանայ ձեռք բերել էժան գներով մեքենաներ և այդպէս պակասեցնելով իր ծախքերը՝ դարձնէ գիւղատնտեսական արդիւնագործութիւնը աւելի շահաւէտ և ձեռնտու, քան թէ նեղել ժողովուրդը և թանգացնել նրա համար արդիւնաբերութիւնը մի քանի գործարաններ պահպանելու համար։

Մենք կարող էինք առաջ բերել և մի երկու ուրիշ օրինակ՝ ցոյց տալու, որ յայտնի դէպքերում արդիւնագործութեան զարգացման խնդիրները պէտք է ենթարկվեն որոշ ուղղումների և սահմանափակումների, բայց այն հիմնական հարցը, որ մենք շօշափել ենք, չէ վերաբերում այդպիսի բացասական դէպքերին։ Մեր խօսքը այն արդիւնագործութեան մասին է, որի վերաբերութեամբ ամենևին հարցեր չեն ծագում վերև յիշած լուսաբանութեամբ և որոնց զարգացման կարևորութիւնը կասկածի չէ ենթարկվում։

Ամենքը, օրինակ, ցանկանում են, որ նաւթային և ուրիշ հանքային արդիւնագործութիւնները, մետաքսագործութիւնը, բամբակագործութիւնը, երկաթագործութիւնը, գինեգործութիւնը, օղեգործութիւնը, կաշուեգործութիւնը, շաքարագործութիւնը, օսլայագործութիւնը և ուրիշ դրանց նման արդիւնագործական ճիւղեր զարգացվեն մեր երկրում կարելիին չափ ընդարձակ ծաւալով, բայց, միևնոյն ժամանակ, հոգատար չեն, որ ստեղծվեն նպաստաւոր պայմաններ արդիւնագործութեան այդ ճիւղերի ապահով զարգացման համար։ Եւ մենք կսկիծով նկատում ենք, թէ ինչպէս շատ ձեռնարկութիւններ քայքայման վտանգին են ենթարկվում մի շարք անպատեհութիւնների և խակութիւնների պատճառով։

Արդիւնագործութեան ապահով զարգացման համար պէտք է մտածեն թէ հասարակութեան այն բոլոր ներկայացուցիչները, որոնց համար թանգ է ժողովրդի տնտեսական առաջադիմութիւնը և թէ ինքը աշխատաւոր դասը, որը անմիջապէս օգտվում է արդիւնագործութիւնից, իբրև աշխատանքի աղբիւրից։

Աշխատաւոր դասը, մինչև որ կարող կը լինի ապագայում իրագործել համայնական արդիւնագործութիւն կեանքի մէջ և տնտեսական ուժեղ մրցումով յետ մղել մասնաւոր ձեռնարկութիւնները արդիւնագործական ասպարէզից, պարտաւոր է իր կողմից ևս նպաստել, որ արդիւնագործութիւնը չը վտանգվի և առաջ ընթանայ միաժամանակ ապահովելով թէ արդիւնագործութեան զարգացումը և թէ աշխատող ձեռքերի արդար իրաւունքները։ Այդ կրկնակի հոգատարութիւնը պէտք է ճանաչվի թէ իբրև իրական պահանջ և իբրև տնտեսական առաջադիմութեան պայման։

Ա. Քալանթար

ՎԵՐՋԻՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Ուրմիա, 19 ապրիլի

Պարսկական պօստը, դուրս գալով Սալմաստից, կանգ առաւ ճանապարհին, ուր քիւրդերը մի քանի գիւղ են պաշարել։ Ճանապարհը պաշտպանող 450 զինուորից մնացին միայն 9-ը. մնացածները փախան։

Ծրջանում ասպատակութիւններ կատարող քիւրդերը, անսպասելի դիմադրութեան հանդիպելով Չէյթանաբաղ գիւղի մօտ, նահանջեցին դէպի Դեկիտիբիլ։ Նոր խառնիճաղանճ խումբ ժողովելով և օժանդակութիւն ստանալով Չէյխատանից, նրանք պատրաստվում են երկրորդ անգամ յարձակվել Դօլի վրա։ Դօլի շինականները իրանց հերթին պատրաստութիւններ են տեսնում պաշտպանվելու։ Թահիր-փաշային ուղեկցում են 2 գումարտակ հետևակ։

Ուրմիայի թիւրքաց հիւպատոսի ասելով, Թահիր-փաշան, իբրև սահմանագլխային յանձնաժողովի նախագահ, Ուրմիա կը գայ երկու շաբաթից յետոյ։ Մնացած 4 անդամները գտնվում են Բաշ-Կալէում։

Ծրջակայքը դատարկվում է։ Շինականները տեղափոխվում են քաղաք և խտացնում են նրա ազգաբնակութիւնը։

Բօրանդուզի շրջանի գիւղերից մի քանիսը ցանկութիւն յայտնեցին թիւրքահպատակութիւն ընդունել՝ քիւրդերի յարձակումներից ազատվելու համար։

Քաղաքի ազգաբնակութիւնը Մօհտեշամ-ուս-Սալթանէից պահանջում է եռանդուն միջոցներ ձեռք առնել քիւրդերի դէմ, սպառնալով շուկաները փակել... (եղծուած)։ Վաճառականութիւնը առանձնապէս կատաղած է այն բանից, որ Ռուսաստանի հետ ապրանքները այլ ևս չեն փոխանակվում։ Շաքարի և նաւթի գները կրկնապատկվել են։ («Հ. Գ.»)

Վիէննա, 19 ապրիլի

«Կոր. Բիւրօյին» հաղորդում են Կ. Պօլսից, որ պարսից դեսպանութիւնը, բացի Պետերբուրգի հեռագրական գործակալութեան հաղորդագրութիւնից, լրացուցիչ տեղեկութիւններ է ստացել, որ քիւրդ աւազակախմբերը սկսել են շարժվել Ուրմիայի և Սալմաստի շրջաններում։ Դեսպանութիւնը այդ տեղեկութիւնները յայտնեց Բ. Դրան։

Միաժամանակ պարսից դեսպանը տեղեկացրեց Բ. Դրան, որ պարսից կառավարութիւնը, նկատի առնելով որ աւազակութիւնները օրըստօրէ ընդարձակ չափեր են ընդունում, որոշել է պատերազմական բնաւորութեան մի շարք միջոցներ ձեռք առնել քիւրդ աւազակներին պատժելու համար, և որ Բ. Դուռը այդ բանի վրա թող չը նայէ իբրև թշնամական մի ակտի վրա։

Բ. Դուռը վերստին հաւաստիացրեց, որ թիւրքաց զինուորական պաշտօնեաները ոչ մի կերպ չեն հովանաւորում աւազակներին։ Հէնց այսօր և եթ հրաման կուղարկվի Վանի և Մօսուլի զօրամասերի հրամանատարներին, որ թոյլ չը տան զօրքերին անցնել սահմանը և քիւրդերի շարժմանը մասնակցել։

Նաև հաւաստիացում է տրված, որ

Թիւրքայ զօրքերի թիւը պարսից սահմանագլխում կը կրճատուի։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 18 ապրիլ

Վօլֆի գործակալութեան Տօկիօյից հաղորդում են, որ «Մատսուշիմա» ականաւը խորտակուեց վառօդանոցի պայթումի պատճառով։ Միւս նաւերից իջեցուած նաւակներով կարելի եղաւ 141 հոգու ազատել։ Նաւի մէջ կային 300 ճանապարհորդ։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 18 ապրիլ

Կաթուածից յանկարծամահ եղաւ մինիստր Պէշկան։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլ

Երէկ, առ. ժամը 11-ին, Ցարսկոէ Սէլօ ժամանեց շվէդական Թագաւոր Գուստաւը։ Գնացքի գալու ժամանակ կայսերական պավիլիօնում ժողովուեցին Մեծ Իշխանները, Մեծ Իշխանուհիները, արտաքին գործերի մինիստրները և զինուորական մինիստրները, պետական շքախմբի անդամները, բարձրաստիճան զինուորական պաշտօնեաներ։ Իջավայրում (պէրօն) նշանակուած էր պատւաւոր պահակախումբ պալատական հրացանաձիգ գնդից՝ դրօշակով և նուագախմբով։ Ձուտով եկաւ Թագաւորը։

Երբ գնացքը մօտեցաւ, Գուստաւ Թագաւորը դուրս եկաւ վագօնից պրինց Կարլի և պրինցուհի Ինգեբորգի ուղեկցութեամբ։ Երաժշտախումբը նուագեց շվէդական օրհներգը։ Երկու միապետները եռակի համբուրուեցին. ապա Թագաւորը բարևեց պրինցին և պրինցուհուն, շվէդական Թագաւորը — Մեծ Իշխանուհիներին, Մեծ Իշխաններին և Օգոստափառ Դահաժառանգին։

Անցնելով պահակախմբի միջով, Թագաւոր Կայսրը և շվէդական Թագաւորը կառքերով մեկնեցին Մեծ պալատը, ուր և ուրիշ կառքերով դիմեցին պրինցը կնոջ հետ, Մեծ Իշխանները և Իշխանուհիները և շքախմբի անձինք։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 19 ապրիլ

Ուսկիւբի նիզամի 89-րդ գնդի զինուորները, ինչպէս հաղորդում են «Կոր. Բիւրօյին» Կ. Պօլսից, որոնց մտադրութիւն կար ծառայութիւնից ազատել մարտ ամսին, ապստամբութիւն պատրաստեցին։ Խռովարարներին ձերբակալելուց յետոյ, ապստամբութիւնը ճնշուեց։ Այն 300 զինուորները, որոնք ծառայութեան էին կոչուել այդ գնդի կազմը լրացնելու համար, ապստամբուեցին և գրաւեցին պօստատունը և հեռագրատունը։ Զինուորական կառավարիչը միջնորդում է նրանց արձակելու մասին։ («Հ. Գ.»)

—

Վիեննա, 19 ապրիլ

Մինիստր Պէշկի մահը քաղաքական շրջաններում, առանձնապէս գերմանական խմբակներում, խոր տպաւորութիւն թողեց։ Րէյխսրատում այսօր նիստ տեղի չունեցաւ։ («Հ. Գ.»)

—

Պիտսբուրգ, 19 ապրիլ

Նիւ-Եօրկ—Սէն-Լուի էքսպրէսը, որ ամենակարևոր արագ գնացքներից մէկն է և որով սովորաբար Նիւ-Եօրկից խոշոր գումարներ են տեղափոխում Արևմուտք, ենթարկուեց երկաթուղային աւազակների յարձակման։

Ներս խուժելով գնացքը, աւազակները կապեցին պօստային պաշտօնեային, կանգնեցրին գնացքը Պիտսբուրգից 11 մղոն հեռաւորութեան վրա և, յափշտակելով չորս պարկ փողերով, անյայտացան։ Յափշտակուած գումարի քանակը յայտնի չէ։ («Հ. Գ.»)

—

Գօլար, 19 ապրիլ

Երէկ մի անյայտ անձն ումանակով փորձեց յօդս ցնդել իշխան Բիսմարկի արձանը։ Վնասուած է միայն արձանի պատուանդանը։ («Հ. Գ.»)

—

Բեռլին, 19 ապրիլ

Մայիսի 1-ի օրը անցաւ բոլորովին խաղաղ։ Չը նայած գործադուլների անհագին թւին, տօնին մասնակցում էին շատ քիչ մարդիկ, քան անցեալ տարի։

Քսան և երկու տեղերում տեղի ունեցան սօցիալ-դեմօկրատական հանդէսներ։

Ոստիկանութեան տեղեկութիւնների համաձայն, այդ օրը չէին աշխատում 33,000 բանուորներ։ Անցեալ տարի գործադուլ էին արել 48,000 բանուոր։

Զանազան խոշոր կենտրոններից հաղորդում են, որ մայիսի 1-ը անցել է հանգիստ։ («Հ. Գ.»)

—

Կ. Պօլիս, 19 ապրիլ

Թիւրքիան հրաժարուեց բաւարարութիւն տալ Իտալիայի պահանջին՝ ճանաչել իտալական ակցիօներական բանկի իրաւունքները Տրիպօլում գտնուող հողաբաժինների վրա, պնդելով որ օսմանեան արդարադատութիւնը չէ ընդունում իրաւաբանական անձերի հողային սեփականութեան իրաւունքները։

Իտալիան պնդում է իր պահանջի վրա։ Բանակցութիւններ են վարվում։ («Հ. Գ.»)

—

Մոսկվա, 18 ապրիլ

Կայացաւ Տրետեակօվի թաղումը։ Հանգուցեալի համարեա ամբողջ կարողութիւնը կտակված է բարեգործական նպատակով։ Այսպէս օրինակ, 500,000 րուբլի—հիւանդներին, 600 հազար րուբլի—Մօսկվայի կլինիկներին, ընդարձակ կալուածքը—գիւղատնտեսական ինստիտուտին։ («Հ. Գ.»

—

Վարշավա, 19 ապրիլ

Չը նայած սօցիալիստների ագիտացիային, մայիսի 1-ը (նոր տոմարով) անցաւ հանգիստ։ Քաղաքային կեանքը ընթանում է նօրմալ կարգով, միայն մի քանի գործարանների բանուորները աշխատանքի չեկան։

—

Րիգա, 19 ապրիլ

Սօցիալ-դեմօկրատների առաջարկած մայիսի 1-ի տօնակատարութիւնը լիակատար անաջողութեան հանդիպեց։ Րիգայի 258 ֆաբրիկաներից աշխատանք չը կար սոսկ 18-ում, որոնց բանուորների թիւը հասնում է 10,000-ի։ «Հ. Գ.»

—

Լօձ, 18 ապրիլ

Տեղական ֆաբրիկաներում բոլոր բանուորները առաւօտեանից աշխատում էին։ Կարգը ոչ ֆաբրիկաներում, և ոչ էլ փողոցներում չը խախտուեց։ «Հ. Գ.»

—

Պարիզ, 18 ապրիլ

Այսօր Պարիզը իր սովորական տեսքումն էր։ Առաւօտեան միայն մօտ 100 բանուոր միտինգ կազմեցին։ Գաւառներում ամեն ինչ հանգիստ է. աշխատանքները ամենուրեք ընթանում են նօրմալ կարգով, բացառութեամբ Պա-դը-Կալէի քարածուխի հանքերի։ Նաւահանգիստներում աշխատանքները եռում են։ «Հ. Գ.»

—

Սպահանի Նոր-Ջուղայից ստացանք հետևեալ հեռագիրը.

Հանգուցեալ Մարտիրոս խան Դաւիթխանեանցի կտակի ազգային կէտերը իրագործուած են վաղուց։ Ամբողջ դրամագլուխը բաժանուած է համաձայն կտակի, դրված է տոկոսիքով հաստատութիւնների անունով Թէհրանում, եղբարք Թումանեանների առևտրական տան մէջ։

Բագրատ վարդապետ, Խորհրդարան

—

Պարիզ, 19 ապրիլ

Ֆրանսիական դիպլօմատիական շրջաններում պնդում են, որ Իտալիայի և Ֆրանսիայի միջև՝ անդրբալկանեան երկաթուղիծ կառուցանելու համար ֆինանսական սինդիկատ կազմելու վերաբերութեամբ տեղի ունեցող բանակցութիւնները ընթանում են առանց միջնադէպերի, աջողութեան լիակատար յուսով։ («Հ. Գ.»)

—

Պետերբուրգ, 17 ապրիլ

Ամուրեան երկաթուղագծի կառուցման օրինագիծը քննող պետական խորհրդի մասնաժողովի մէջ մտնելու են կոմս Ս. Վիտտէ, Ալեքսէեվ և իշխ. Խիլկօվ։ Միւս թեկնածուների թւում խօսում են նաև Կուրօպատկինի մասին։

„Раннее Утро"-ն հաղորդում է, որ պետական պաշտպանութեան դումայական յանձնաժողովին ներկայացրել են ամերիկական զինուորական մինիստր Տաֆտի գաղտնի զեկուցագիրը Եապօնիայի պատերազմական պատրաստութիւնների մասին։ Հէնց այս զեկուցագիրն էլ առիթ տուեց պատգամաւորներին ձայն տալ յօգուտ Ամուրեան երկաթուղագծի կառուցման։

Մալէվիչ-Մալէվսկու թեկնածութիւնը Եապօնիայի ռուսաց դեսպանի պաշտօնի համար համարվում է վերջնականապէս վճռուած։

Օբուխէվսկի գործարանի հրդեհի պատճառները քննելու ժամանակ երևան են հանել այն փաստը, որ գործարանի վարչութիւնը վերին աստիճանի անզգոյշ է եղել և գործարանում հրդեհի առաջն առնելու ոչ մի յարմարութիւն չը կայ։

Պատգամաւորների շրջաններում լուր է պտտում, որ մօտիկ ապագայում ներքին գործերի մինիստրի նախկին օգնական Գուրկօն երկրագործութեան մինիստր է նշանակվելու։

Մօսկվայում հեղեղից գոյացած վնասները, նախնական հաշւով, հասնում է 200 միլիօն րուբլու։

Աջակողմեանների ֆրակցիայի մասնաժողովը նոր հարցապնդումներ է մշակել Պետական Դումային ուղղելու համար՝ կրկին կովկասեան գործերի մասին. օրինակ հայերին և հրեաներին, համարեա ձրի, ի վնաս ռուսների, Կասպիական ձկնորսական պրոմիսլաները կապալով տալու և Սև-ծովեան ծովափնեայ շրջանը յոյներից գրաւուած լինելու մասին։ („Кс.")

—

Պետերբուրգ, 19 ապրիլ

«Россія»-ն պնդում է, որ մի ակցիօներական ընկերութիւն է կազմվում ռուս կապիտալիստներից, Ամուրեան երկաթուղին մասնաւոր միջոցներով կառուցանելու համար։ («Б.»)

—

Բագու, 19 ապրիլ

Պարսից քօչուորների յայտնի պարագլուխ Մամէդ-Կուլի-խանը, ինչպէս տեղեկացել է «Баку» լրագիրը, մօտ 20 հազար զինված պարսիկ է ժողովել և Դիմանի գիւղի հանդիման ամրացել։

—

Բագու, 18 ապրիլ

Երէկ երեկոյեան «Իշխ. Բարեատինսկի» նաւով Բէյօսուար մեկնեց Բագուի փոխ-նահանգապետ Կուլէբին։ («Б.»)

—

Բագու, 18 ապրիլ

Բագուի քաղաքապետութեան հեծեալ ոստիկանական պահակախմբի պետ պրապօրշչիկ Կորչիբաշևը, ունենալով իր ձեռքի տակ մի քանի պահակներ, ներս խուժեց սահմանապահ պահակախմբի Կանի-Թապինսկի դիրքը և, զինաթափ անելով պահապան զինուորին, գրաւեց դիրքի մուտքերը և կամենում էր ամրանալ այնտեղ, սակայն յետոյ մտադրութիւնը թողեց և հեռացաւ։ Ներկայումս Կորչիբաշևը ձերբակալուած է և պահվում է սալեանսկի գնդի զինուորական հաւպտվախտում։ («Б.»)

—

Արտասահմանեան հայ թերթերը հաղորդում են, որ Ամերիկայում հրատարակվող «Ջայն Հայրենեաց» շաբաթաթերթի խմբագիրն ու գրաշարները վերջերս ձերբակալուել են Բօստոնում։ Ձերբակալուածներից, որոնք 4 հոգի էին, 4000 դօլար գրաւականով ժամանակաւորապէս ազատ են արձակուած 3 հոգին միայն։ Ձերբակալուածներից ամենավտանգաւոր կարծվածը, Մուշեղ Շահինեան (նոյն ինքը Վաղարշակ Քեօլէեան), դեռ ևս բանտումն է, որովհետև նրա ժամանակաւոր արձակման համար 5000 դօլար գրաւական ներկայացնող ոչ մէկը դեռ չէ գտնվել։

Ինչպէս յայտնի է, «Ջայն Հայրենեաց» շաբաթաթերթը Վերակազմեալ Հնչակեան կուսակցութեան Արզումեան-Լարենց խմբակի օրգանն էր և հէնց այդ խմբակի ղեկավարներն էին սարքել Արփիարեանի սպանութեան քստմնելի դաւը։

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

«ՏԵՂԱԿԱՆ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԲՆՈՐՈՇՈՒՄԸ»

—

Ձեռքս անցաւ այս վերնագրով մի գրքոյկ, որի հեղինակն է Նոր-Բայազէտի գաւառապետ Ստ. Ղորղանեանը։

Այդ հետաքրքրաշարժ գրքոյկի հետ մենք բարւոք համարեցինք ծանօթացնել այստեղ «Մշակի» ընթերցողներին, մանաւանդ որ նրա հեղինակը «Մշակի» երբեմնեան աշխատակիցն է, իսկ գրքոյկը շատ հետաքրքրական է։

Կովկասեան ազգերի և լեզուների բազմազանութիւնը՝—տնտեսական պայմանների, հասարակական կարգերի և իրաւաբանական հասկացողութիւնների խայտաճամուկ տարբերութիւնը,—հեղինակը բացատրում է նրանով, որ Կովկասը դարերից ի վեր գտնվել է համաշխարհային մարդկային հոսանքի ճանապարհին, որտեղ թէև պատմութիւնը երկար չէր կանգ առնում, սակայն թողնում է իր ժամանակակից լուսաւորութեան և քաղաքակրթութեան բեկորները։

Կովկասի բնութեան քմահաճութեան հետ ներդաշնակում է և ժողովրդի իրաւական ըմբռնումների այլազանութիւնը և այդ՝ մի համեմատաբար փոքրիկ տարածութեան վրա, որտեղ տեսնվում է աւատական իշխանութիւնների մի ամբողջ ցանց։ Իրաւական երկու խոշոր հասկացողութիւն է հասցրել պատմութիւնը մեր ազգութիւններին՝ տիրապետելու և հպատակվելու գաղափարները։ Եւ եթէ Արևելքը մարդկային ցեղի օրօրոցն է, ապա և զօրեղագոյնի իրաւունքն էլ, իբրև սովորութեան իրաւունքի սկզբնական ձև, հաւանական է, որ նոյնպէս այստեղ է ծնվել։

Իր ժամանակին անառիկ կալուածքներում ամրանում էին Երևանի խաները, Նախիջևանի խաները, Թալինի խաները—անուանի կալուածատէր Մելիք-Աղամալեանները, Գեղամեանք, Շահխաթունեանք և այլք։ Այստեղ էր կենտրոնանում երկրի հարստութիւնը, երկրի իշխանութիւնը, քաղաքական ոյժը, վերջապէս ժամանակներ բոլոր քաղաքակրթական հասկացողութիւնները, ոչ ի բաց առեալ և գեղարուեստը։ Արևելքում ժողովուրդը զրկված էր ամեն քաղաքացիական իրաւունքներից։ Ազնուականութիւնը ամեն ինչ էր, նա էր, որ կարգադրում էր ժողովուրդների վիճակը ծայրագոյն բռնապետութեամբ։

Պարսից շահը՝ իր գաւառների ներքոյ, մեծացնելով երկրի իշխող խաներին, բէկերին, մելիքներին, վարում էր երկիրը «բաժանեա, զի տիրեսցես» սկզբունքով։

Սեփականութեան իրաւունքը, խօսքի ամենաընդարձակ իմաստով, ազնուականութեան բացարձակ արտօնութիւնն էր կազմում։ Հողը, ջուրը, դատավարութիւնը և անգամ jus primae noctis պատկանում էին իշխողներին։

Բայց և նոյն իշխաններն էին, որ հանդիսանում էին իբրև պաշտպաններ ժողովրդի շահերի, իբրև նրա քաղաքակրթութեան ռահվիրաներ. Նրանք էին ժողովրդի համար կամուրջներ, ջրանցքներ, աղօթատներ կառուցանողները, նրանք էին սահմանապահ զօրք պահողները և այլն և այլն։

Այս ընդհանուր տեսութիւնից յետոյ, յարգելի հեղինակը խօսում է իշխողների պալատների մասին, թէ ինչպէս էին այդ պալատները հանդիսանում կենտրոններ, որտեղ սնվում էին այն ժամանակվայ և փիլիսոփայութիւնը, և գեղարուեստը, և երգը, և երաժշտութիւնը։ Այնուհետև Երևանեան գաւառները անցնում են Ռուսաստանի տիրապետութեանը և կերպարանափոխվում են երկրի տնտեսական պայմանները, որպէս և իրաւական հասկացողութիւնները. դրա հետ թուլանում են և զօրեղագոյնի իրաւանց սահմանները։

Բայց այնուամենայնիւ ռուսաց պետութիւնը շարունակում է պահել և հովանաւորել երկրի ազնուականութիւնը և նրա դիրքը։ Ազնուականութիւնից է որ կառավարութիւնը պատւաւոր զինուորներ է ընդունում, իբրև Թագաւոր Կայսրի սեփական պահակախումբ. Նրանից է որ զանազան քաղաքացիական պաշտօնների են հրաւիրվում։ Եւ ազնուականութիւնը, կորցնելով իր նախկին իշխանական արտօնութիւնները, ձգտում էր պաշտօններ ձեռք բերել, որ գէթ դրանով պահպանէր իր վայելուչ դիրքը և ազդեցութիւնը իր նախկին հպատակների վրա։

Երկրի քաղաքացիական և քրէական խճճված գործերի մէջ ազնուականութիւնը շարունակում է պահել իր ազդեցութիւնը և անգամ ինքն է դատաւոր հանդիսանում, վասնզի նա է որ թափանցում է ոճրագործութեան աղբիւրների խորքերը։

Սակայն եկան վաթսունական թւականները և 1864-ի դատական օրէնքները ներմուծվեցին մեր կեանքի մէջ, սակայն նրանք ստեղծուած էին ռուսական հանճարով և ոչ պատմական հետևանք մեր երկրի կեանքի, ուստի և չը մարսվեցին մեր ժողովուրդներից։ Այսու հանդերձ դատավարութիւնը հաւասար աչքով սկսեց նայել ազնուականի և շինականի վրա, ընտրողական սկզբունքը գիւղական վարչութեան մէջ լրացրեց անհատական հաւասարութեան իրաւունքը և այստեղ էլ վերջացաւ ազնուականութեան գործը։

Երկրի մէջ ամեն բանի բացարձակ տէր ու տիրական լինելով, ազնուականութիւնը չէր ենթարկվում գոյութեան կռուի օրէնքին և կարծում էր՝ այդ է քաղաքակրթութիւնը և երջանկութիւնը։ Ազնուականի ամեն բանում արտօնեալ լինելը, նրա ցոփ կենցաղավարութիւնը, պղերգութիւնը և պաշտօնական դիրքի գէթ առերևոյթս պահելու արժանապատուութիւնը — վերջնականապէս կոլեցին ազնուականութեան գոյութեան արմատները։ Եւ երբ ամեն բան վերածվում էր և զարգանում, ազնուականութիւնը առանձնանում էր և փակվում իր մէջ, հաւատալով թէ կարելի է յետս ընկրկել պատմութեան անիւը և վերադարձնել երջանկութեան անհոգ օրերը... Սակայն աւաղ...

«Եւ այսօր, երբ հանդիպում էք մէկին՝ հնոտի, գունաթափ սպայական վերարկուով, երբեմն և ճակատանշանով, դուք նրա տիպիքական քայլուածքի մէջ ճանաչում էք երբեմն ամենակարող ազնուականութեան ներկայացուցչին։ Նրա մարած, յոգնած և անյոյս աչքերի մէջ դուք կը կարդաք զբօսասիրութեան և կեանքի յղփանաց հետքեր, իսկ նրա ծոյլ քայլերի, բայց սէգ և ինքնապաստան շարժուածքի մէջ դուք կը տեսնէք նրա դիրքի և զօրութեան վերջին մնացորդները»։

«Մեզ մնում է խոնարհել պատմութեան առաջ և ասել՝ (Ռօբերտ Պիլի խօսքերով) «Ձեր դարի գաղափարների գլուխն անցէք միշտ, նրանք ձեզ կաջակցեն. եթէ դուք նրանց հետևէք, նրանք ձեզ կը դրաւեն, կը տանեն, իսկ եթէ դուք կը գնաք նրանց դէմ, նրանք կը տապալեն ձեզ»։

Հակիրճ կերպով այս էր պ. Ստ. Ղորղանեանի գրքոյկի բովանդակութիւնը. սակայն մեզ թւում է, թէ մենք չը կարողացանք կատարելապէս փոխանցել ընթերցողին հեղինակի լեզուի և ոճի ուժգնութիւնը և գիտականութիւնը, մանաւանդ նրա սրամիտ բացատրութիւնները, դեռ մի կողմ թողած ստեղծագործութեան մանրամասնութիւնները. ուստի այս նիւթով աւելի հետաքրքրվողներին մենք կը յանձնարարէինք դիմել նրա աղբիւրներին։

Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՑ

—

Արմաւիր, 7 ապրիլ

Ապրիլի 6-ին, օրիորդաց դպրոցի դահլիճում տեղի ունեցաւ հայոց բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղի երկրորդ ժողովը՝ կայացնելու վարչական մարմնի ընտրութիւնը։

Մի շաբաթ առաջ նոյնպէս ժողով էր, որին մասնակցում էին 25—30 անդամներ, բայց ցանկութիւն յայտնվեց յետաձգել ժողովը և աւելի բազմամարդ անդամների մասնակցութեամբ կատարել այն։ Այս անգամ արդէն 80 հոգի երկու սեռից մասնակցում էին ժողովին, նախագահութեամբ բժիշկ Ս. Սեֆէրեանի։

Ընտրվեցին վարչութեան 5 անդամներ, 2 փոխանորդ և վերստուգող մասնաժողովի 3 անդամներ։ Վարչութեան բոլոր ընտրված անդամներն էլ բարձրագոյն կրթութիւն ունեցող անձնաւորութիւններ են։ Այդ արդէն գրաւական է, որ Արմաւիրի տեղական ճիւղը արդիւնաւէտ պիտի դարձնէ իր գործունէութիւնը ծրագրված սահմանում։ Լայն ասպարէզ է բացվում վարչութեան համար եռանդով աշխատելու և բեղմնաւոր դարձնելու իր գործունէութիւնը յօգուտ տեղւս ժողովրդի ամենաէական կարիքների։

Արդ, ինչի մէջ է կայանում ամենաէական կարիքը։ Դրանց քանակը շատ է և բազմակողմանի։ Ես մասնաւորապէս կանգ կառնեմ մի հանգամանքի վրա՝ տարրական նախապատրաստական դպրոցների պակասութեան վրա։ Ես իմ նախկին մի թղթակցութեանս մէջ յիշել էի, թէ հայոց եկեղ.-ծխակ. երկսեռ դպրոցները հարկաւոր նպատակին չեն ծառայում։

Չերքեզախօս աշակերտութիւնը մայրենի հայկական լեզուի անգիտութեան պատճառով տանջվում է ուսումնարանում, որովհետև դպրոցի մէջ իրան անհասկանալի լեզուով աւանդված առարկան անմատչելի և անմարսելի է մնում նրա համար. ինչպէս պէտք է առնել դրա առաջը և ով պէտք է օգնէ այդ հանգամանքում։

Դպրոցական վարչութիւնը պէտք է բարեգործական ընկերութեան օգնութեանը դիմէ։

Երեխան, մինչև դպրոցական հասակը, մինչև դպրոցի շէնքը մտնելը պէտք է մանկական պարտէզներում նախապատրաստուի իր մոռացված մայրենի լեզուով՝ հայերէնով։

Մանկական պարտէզներում 5-ից մինչև 8 տարեկան հասակը, նա բաւական պաշար կը ստանայ զարգացման և թէ հայախօսութեան տեսակէտից և այդպէս պատրաստուած երեխան, մտնելով հայոց եկեղեցական ծխական ուսումնարանը, արդէն անլեզու չի լինի, նա հայկական բառերի և ընդհանրապէս մտքի պաշար կունենայ ըմբռնելու դպրոցում աւանդելի առարկան։

Եւ որովհետև մանկական պարտէզներ բանալու հարցը կապված է նիւթականի հետ և որովհետև դպրոցական հոգաբարձութիւնը միջոցներ չունի իրագործելու այդ ամենակարևոր պարտէզների բացումը, հետևապէս կը մնայ, որ բարեգործական ընկերութեան տեղական ճիւղը իր վրա առնէ այդ միսիան՝ բանալ թաղական մանկական պարտէզներ 5-ից մինչև 8 տարեկան չերքեզախօս երկսեռ երեխաների համար, որտեղ բացառապէս խաղերի հետ միասին նաև հայերէն զրուցատրական դասերով աստիճանաբար հայախօսութեան հիմնաքարը կը դնեն և կը հարթեն հայոց դպրոցները մտնելու ճանապարհը։

Դիտակ

ՀԱՅ ԼՐԱԳԻՐ ԱՍՏՐԱԽԱՆՈՒՄ

—

Աստրախան, 17 մարտ

Մօտ օրերս Աստրախանում պէտք է լոյս տեսնի հայերէն լեզուով, առայժմ շաբաթը մէկ անգամ, «Լրաբեր» անունով թերթ։ Շատ վաղուց մէկ հայ թերթի կարիք էր զգացվում Աստրախանի պէս քաղաքում, մի քաղաք, որ պակաս դեր չէ խաղացել հնում, մեր հայկական կեանքի արևածագին, հիմնելով առաջին հայ դպրոցը։ Իսկ այսօր Աստրախանում գտնվող այդ մի բուռն հայ ժողովուրդը իր միանգամայն հարուստ և ապահովված բարեգործական և դպրոցական հիմնարկութիւններով համարեա բոլորովին բաժանված է զգում իրան մայր երկրից — Կովկասից։ Կովկասում, ընդհանուր հայութեան մէջ կատարվող նշանաւոր մոմենտները, հայկական կեանքի հրատապ հարցերը մեծ մասամբ աստրախանցիների համար մնում են մութ, շատ անգամ նոյնիսկ բոլորովին անիմանալի և անլսելի, եթէ միայն այդ կատարվող նշանաւոր դէպքերի առիթով հրաւէր չէ կարդացվում ժողովրդին, ժողովարարութիւն չէ լինում... Եւ տարիների ընթացքում առաջացած այդ անջատումը, այդ խորթութիւնը անշուշտ ունեցել է իր վերին աստիճանի վնասակար ազդեցութիւնը և այդ վնասակար ազդեցութեան կնիքը դուք կը տեսնէք համարեա նրա բոլոր հայ հիմնարկութիւնների վրա։ Վերցրէք այդ հիմնարկութիւնները—թեմական, օրիորդաց, Աղաբաբեան, կարուձևի դպրոցները, աղքատաց հոգաբարձութիւն, մոմավաճառութեան պահեստ, հայ որբանոց, կանանց ընկերութիւն—թերթեցէք դրանցից մեծ մասի կտակները և դուք կը տեսնէք որ հարիւր հազար րուբլիներ կտակվել են միմիայն հէնց Աստրախանի հիմնարկու-

...թիւններին. կարծէք թէ Աստրախանից դուրս հայ հիմնարկութիւններ գոյութիւն չունեն։ Թերթեցէք այդ հիմնարկութիւնների կանոնադրութիւնները և դուք նրանց մէջ կը գտնէք մի խոշոր, աչքի ընկնող պակասութիւն, այն է՝ օգնութիւն, խնամք, պաստարան, ուսում ոչ թէ հայի, այլ աստրախանցու համար։ Եւ շատ անգամ սրտի ցաւով մենք ականատես ենք լինում թէ ինչպէս խեղճ, օրվայ հացի կարօտ եկւոր հայը մերժվում է, հէնց միայն այն պատճառով, որ նա աստրախանցի չէ...

Եւ այսօր ընդհանրութիւնից այդ առանձնացած, լճացած մի բուռն հայ ժողովուրդը ապրում է իրան համար սուս-փուս, խաղաղ, չը վրդովելով իրանից հեռու գտնվող իր եղբայրների հանգիստը, որպէսզի նրանք էլ չը վրդովեն իրանը։

Բայց այդպէս շարունակել անկարելի է։

Եւ ո՞վ պէտք է լինի այդ ճահճի մէջ ջար գցողը, ո՞վ պէտք է լինի այդ մի խումբ մարդկանց հանգիստը վրդովողը, վերջապէս, ո՞վ պէտք է լինի այն միջնորդը, որ կապ հաստատէ մեր և մեր հեռաւոր եղբայրների միջև, որ հասկացնել տայ թէ մենք մի ենք, թէ մենք եղբայրներ ենք ուրեղ էլ լինենք, մեր ցաւերն ու կարիքները նրանցն են և նրանց ուրախութիւնները՝ մերը։ Ո՞վ պէտք է լինի, ասում եմ, այդ անողը, եթէ ոչ ազատ խօսքը, անկաշառ, աղնիւ մամուլը, որ իր ազդու ձայնը հնչեցնել տայ ամենի տանը...

Այդ պարտականութիւնը, պէտք է ասած, կատարել է և կատարում է մեր Կովկասի հայ մամուլը, և «Մշակը» համարեա իր ըսկզբնաւորութեան օրից մի՛նչև այսօր ունեցել է բաւական թւով բաժանորդներ, բայց ցաւը նրանումն է, որ լրագիրը ստանալով հանդերձ շատերը չեն էլ կարդում, որովհետև անծանօթ են Կովկասի կեանքին, որովհետև լաւ չեն տիրապետում հայերէն լեզուին, բացի այն թղթակցութիւններից, որոնք իրանց են վերաբերում։ Ահա այդ բոլոր հանգամանքները ի նկատի ունենալով՝ մի խումբ երիտասարդների մէջ մի գեղեցիկ միտք յղացաւ՝ հիմնել տեղական հայ լրագիր։

Լրագիրը պէտք է գլխաւորապէս զբաղվի հայ կեանքում առաջ եկող նշանաւոր դէպքերի լուսաբանութեամբ ընդհանրապէս և Աստրախանի առօրեայ հարցերի—մասնաւորապէս։ Նա իրան նպատակ է դնում ամեն կողմից լուսաբանել և դնել հասարակութեան առաջ այն բոլոր հարցերը, որոնք ծխական ժողովների առարկայ են դառնում, բայց ժողովրդի մեծամասնութեանը միանգամայն անծանօթ են լինում, որից օգտվում են զանազան անգործ, թերուս մարդիկ և անգիտակից ժողովրդի կամքը ծառայեցնում են իրանց շահերին։ «Լրաբերը» պէտք է ջերմ կերպով պաշտպանէ հասարակ, աշխատաւոր ժողովրդի շահերը և կռիւ մղէ ժողովրդի այդ ցեցերի դէմ։

Ինչպէս ասացինք, «Լրաբերը» առ այժմ պէտք է դուրս գայ շաբաթը մի անգամ։ Խմբագիր-հրատարակիչն է պ. Կար. Խաչատրեանը. գինը թանգ չէ՝ երեք րուբլի։

Ս. ք. Ասլանեանց

ԹԱՏՐՈՆ ԵՒ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹԻՒՆ

—

Չորեքշաբթի, ամսիս 16-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում հայ բեմի սիրողները, մասնակցութեամբ տիկ. Մայսուրեանի, խաղացին Տիմկովսկու «Պաշտպան» դրաման—5 գործողութեամբ։

Մենք առանձնապէս կանգ չենք առնի պիէսի բովանդակութեան վրա. կասենք այսքանը միայն, որ այս դրամայի հերոսները՝ երկու ջահել ամուսիններ, իրանց բարդ հոգեբանական կողմերով անհուն, բայց խանդոտ սիրոյ, լարված յուզումների և մի շարք տխուր թիւրիմացութիւնների վարագոյր էին բացում հանդիսականների առաջ։

Դրաման կատարվում է մի կտակի և ժառանգութեան հաստատման առանցքի շուրջը և վերջանում կնոջ թունաւորմամբ շնորհիւ այն հանգամանքի, որ երկու ամուսինները թիւրիմացութեամբ իրար կասկածում են սիրելու մէջ, իրար չեն կարողանում հասկանալ. իսկ չեն հասկանում, որովհետև մէկը նրանցից, կինը, ամուսնուց պահանջում է սէր և միայն անձնուէր սէր, իսկ միւսը, ամուսինը, իր պատւի վերականգնումն ու ազնւութիւն։

Տիկին Մայսուրեան, որ կատարում էր «Պաշտպանի» կնոջ դերը, սիրոյ բուռն յուզումների, կանացի խանդոտութեան արտայայտութեանց մէջ երևան եկաւ որպէս մի իսկական արտիստուհի։ Սկզբից մինչև վերջ նա տանջվեց բեմի վրա և այնքան անկեղծօրէն, որ նոյնիսկ երբեմն գունատվում, երբեմն կարմրում էր, և մենք տեսնում էինք թէ ինչպէս նրա արտասանած ամեն մի խօսքը իր արտայայտութեամբ սահում, արտացոլում էր նրա դէմքի վրա։ Առանձնապէս շեշտում ենք նրա սքանչելի խաղը երրորդ կտակի ոչնչացման և թունաւորման տեսարաններում։

Պ. Վանշէր, որ կատարում էր «Պաշտպանի» դժուար դերը, որպէս թատերասէր այս բարդ հոգեկան յուզումների պրոցեսը տարաւ առանց յոգնելու և արտախտիքաբար. նրան թէև տեղ-տեղ պակասում էր սիրոյ արտայայտութիւնների համար տաք տեմպերամենտ, ախուամենայնիւ դժբաղդութեան և խորը տանջանքների արտայայտութեանց մէջ անկեղծ էր և սիմպատիք։

Միւս դերասաններից աչքի էր ընկնում պ. Բերոյեան, որը հրաւիրված էր սիրողներից մէկին փոխարինելու. նրա ճկուն ինտօնացիան, փափուկ ձայնը և մաքուր առոգանութիւնը ցոյց են տալիս, որ պարոնը լաւ դերասան է, խաղում էր Ելենայի նախկին սիրահարի դերը և անսամբլին աջակցեց իր խաղով։

Տիկին Զամուկեան, որ խաղում էր ռուս բարի պառաւ ծծմօր դերը, լաւ էր ըմբռնել այդ դերը և նոյնպէս պահպանեց անսամբլը։

Տիկին Ցամիկ Աննա Գավրիլովնայի դերում, օրիորդ Ոսկանեան Նատաշայի և պ. Մակարեան Ալէքսանդրի դերում այնքան ցածր տոն էին վերցրել խօսակցութեան, որ սպասած տպաւորութիւնը չը ստացվեց և նրանց խաղը սառն անցաւ։

Ինչ վերաբերում է օր. Շաղինեանին Սեռաֆիմայի դերում, նա չափազանց շատ էր «քրքրվում» բեմի վրա և նոյնպէս ցածր խօսում. օրիորդը կարող է լաւ խաղալ, եթէ ուշադրութիւն դարձնի իր այդ պակասութեան վրա։

Միւս սիրողները թոյլ էին։ Սիրողների անաջողութիւնը մասամբ պէտք վերագրել գուցէ այն հանգամանքին, որ այս ներկայացումը շտապով աջողեցրած մի գործ էր, որովհետև աֆիշաներում խաղացողների անունների տեղ մենք հանդիպում էինք բոլորովին ուրիշ անուններ։

Ներկայացումից յետոյ տեղի ունեցան պարեր, որոնք տևեցին մինչև ժամը 2-ը գիշերվան։

Ց.

—

Ուրբաթ, ապրիլի 18-ին, Թիֆլիսի արքունական թատրոնում ռուսաց դրամատիկ խումբը խաղաց Չիրիկովի «Անվիշտներ» 4 գործող. կոմեդիան։

Պետերբուրգին մօտ գտնվող իր սեփական հարուստ կալուածքում ապրում է անհոգ, անվիշտ կերպով 9 հոգուց բաղկացած Փօրդինին ընտանիքը։

Վշտի և հոգսերի մէջ են խորասուզված միայն ընտանիքի երկու անդամները՝ Փորդինինի երկու աղջիկները։ Մեծ աղջիկը՝ Նինան (Իւրիևա) ստիպված է լինում թողնել ծնողական անհոգ օթեանը, նուիրել իրան բեմին և միաժամանակ պրօպագանդ անել կանանց իրաւունքների և լայն ազատութեան մասին, նոյնիսկ բացասելով «օրինաւոր ամուսնութիւնը», քանի որ այդ տեսակ օրինական կապով, Նինայի համոզմունքով, կինը միևնոյն է թէ իրաւազուրկ է իր անհատական գործողութիւնների վերաբերմամբ։ Փոքր աղջիկը՝ Լիւդմիլան (Ստորօլինա) գրաւված է գիւղական ուսուցիչ Լապտեվի (Միկուլին) գաղափարներով, որը ջերմ կերպով պաշտպան է գիւղացիների ազատութեան և միայն նրանց ինքնաճանաչութեան մէջ է տեսնում ընդհանուր Ռուսաստանի վերածնութիւնը։

Իւրիևա բաւական գեղեցիկ խաղաց իր առանձնած պատասխանատու դերը և արժանացաւ հասարակութեան կողմից բուռն ծափահարութիւնների։

Աչքի էին ընկնում նոյնպէս իրանց իւրացրած խաղով՝ Ստորօլինա, Դոնսկայա, Նովիկովա, Լիւդվիգով, Ճչեպանովսկիյ և Միկուլին։

Թատրոնում բաւականին հասարակութիւն կար։

X.

—

Ուրբաթ, ապրիլի 18-ին Թիֆլիսի ժողովարանի այգում կայացաւ մի հայերէն ներկայացում (Սարդուի «Արի բաժանվենք» կօմեդիան), որին մասնակցում էին սիրող ույժեր՝ օր Ի. Քալանթար, տ. Վ. Աղամալեան, տ. Աստուածատրեան, օր. Էմինեան, Տիգրանեան, պ. պ. բժ. Զարգարեան, Ա. Կուսիկեան, բժ. Ն. Խատիսեան, Գ. Խատիսեան, Յ. Ձմշկեան և Կ. Մարգարեան։ Սա առաջին անգամն էր, որ օր. Ի. Քալանթարը բեմ էր դուրս գալիս հայերէն ներկայացման մէջ, և նա իր գեղեցիկ, մտածված և շնորհալի խաղով ցոյց տուեց, որ մայրենի բեմի վրա ևս կարող է նոյնպէս աջողութեամբ խաղալ, ինչպէս խաղում է ռուսական բեմի վրա։ Աչքի էին ընկնում իրանց լաւ խաղով և տ. տ. Աստուածատրեան ու Աղամալեան, պ. պ. Ձմշկեան, Զարգարեան, Կուսիկեան և միւսները։ Եւ առհասարակ անսամբլը նպաստեց ներկայացման աջողութեան։

Ն.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

◆ Այսօր, Թիֆլիսի քաղաքային դումայի դահլիճում, առ. ժ. 11-ին, տեղի կունենայ այն կազմակերպիչ մասնաժողովի նիստը, որ ընտրվեց Թիֆլիսի գրականագէտներից Տոլստոյի յօբելեանի առիթով մի գրականգիտական ժողովածու հրատարակելու խնդրով զբաղվելու համար։ Ժողովի օրակարգն է. 1) ժողովածուի ծրագրի նախագծի հաստատումը. 2) այն անձերի ցուցակի լրացումը, որոնց մասնակցութիւնը ժողովածուի մէջ ցանկալի է. 3) խմբագրական-հրատարակչական մասնախմբի և քարտուղարի ընտրութիւն և 4) քննութիւն գործի ֆինանսական կողմի և այլ հարցերի, որոնք շաղկապված են ժողովածուի հրատարակութեան հետ։

◆ Մայիսի կէսերին Թիֆլիսում սպասվում է Պետերբուրգից ձկնորսութեան և ձկնաբանութեան տեսուչ Գրիմմը, որ զբաղվելու է Արևելեան Անդրկովկասի ձկնորսութեան հարցի քննութեամբ։

◆ Ինչպէս յայտնի է, մօտ օրերս վախճանվեց յայտնի կալուածատիրուհի Կատարինէ Նազիրեանը։ Հանգուցեալը թողել է մի կտակ, որով իր կարողութիւնը, որից օգտվեցին շատ և շատ պատահական մարդիկ, մանաւանդ օտարազգիները, կտակել է զանազան բարեգործական հաստատութիւնների։ Այսպէս օրինակ, իր կարողութեան 30 %-ը յատկացրել է Շուշվէրի հասարակութեան, 30%-ը Ներսիսեան հայոց հոգևոր դպրոցին, 30%-ը Ուրմիայի հայերին, 10 %-ը էջմիածնի վանքին, որ մի դպրոց կառուցվի Հայրեկի անունով։

◆ Ուրբաթ, ապրիլի 25-ին, Թիֆլիսի ժողովարանի դահլիճում, յօգուտ Կովկասի հայոց բարեգործական ընկերութեան, պ. Լէօն (Ա. Բաբախանեանը) կը կարդայ դասախօսութիւն՝ «Գլխաւոր հոսանքները հայոց գրականութեան պատմութեան մէջ»։

◆ Այսօր, կիրակի, երեկոյեան ժամը $4^1/_2$-ին, ժողովրդական համալսարանում (Զուբալովի տուն) բժ. Լևոն Աթաբէգեանը կը կարդայ դասախօսութիւն «Պատմա-հայեցողութեան» մասին։

◆ Վաղը, երկուշաբթի, երեկոյեան ժամը 6-ին, կովկասագիտական բարձր դասընթացքներում (Ալէքսանդրեան այգի) տեղի կունենայ լեռնային ինժեներ Լ. Կոնիւշևսկու վերջին դասախօսութիւնը հանքային աղբիւրների մասին։

◆ Այսօր Հաւլաբարի թատրոնում տեղի կունենայ Կովկասի հայոց դպրոցների ուսուցիչների և վարժուհիների միութեան երկրորդ մանկական ցերեկոյթը։ Կը ներկայացվի ռուսերէն լեզուով «Հենզել և Գրետա» 4 գործողութեամբ կախարդական հէքիաթը։ Մասնակցում են Վերայի առւդիտօրիայի սիրողները։

◆ Այսօր, Թիֆլիսի արտիստական ընկերութեան թատրոնում, յօգուտ մահմեդական բարեգործական ընկերութեան կանանց բաժանմունքի, տեղական մահմեդական դրամատիկ խումբը կը ներկայացնէ յայտնի դերասան Արաբլինսկու մասնակցութեամբ առաջին անգամ «Զօրան Տաբիբ» պիէսը և «Դուրսուն Ալի» ու «Բալի Բաթի» վօդեվիլը։

◆ Կովկասեան ֆիլօկսէրային յանձնաժողովին երեք ամսով մի գումար է բաց թողնված ֆիլօկսէրայի դէմ կռւելու և ամերիկական որթատունկերի բուծարանները ընդլայնելու համար։

◆ Պետերբուրգում մայիսի սկիզբներին կայանալու է նաւագնացների համագումար, ուր քննվելու է նաև Անդրկովկասը ընդհանրապէս և Մուղանի դաշտը մասնաւորապէս ոռոգելու խնդիրը։

◆ Կովկասեան գիւղատնտեսական ընկերութիւնը դիմել է Թիֆլիսի նահանգապետին, խնդրելով թոյլատրել Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան՝ տալ այժմեան 300 րուբլի նպաստ այգեգործական ընկերութեան չը սպասելով քաղաքային ելևմտի նախահաշւի հաստատութեան։

◆ Ներկայումս Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան ստատիստիկական բիւրօն զբաղված է այն դժբաղդ դէպքերի ստատիստիկայով, որոնց պատճառը էլեքտրաքարշն է վերջին մէկ և կէս տարվայ ընթացքում։ Բիւրօն իր աշխատանքները կաւարտէ մօտ օրերս։

◆ Մարտ ամսվայ ընթացքում Թիֆլիսի քաղաքային սպանդանոցում մորթել են 2640 գլուխ տաւար, 641 հորթ, 206 խոզ և 3711 ոչխար, ի թիւս որոնց 1932 գառ։ Մորթելուց քաղաքի օգտին ստացվել է 2360 ր. 37 կ., իսկ խոզերի միսը միկրոսկոպիկ հետազօտութեան ենթարկելով—108 րուբլի։

◆ Մեզ խնդրում են տպագրել հետևեալը. «Հայուհեաց որբախնամ ընկերութեան վարչութիւնը յայտնում է իր խորին շնորհակալութիւնը բարեկրօն մայրապետ Յեփրոսինէ Արամէլիքեանին, որը զատկական տօների առիթով նուիրեց 6 րուբլի. բացի այդ՝ գրվեց մշտական անդամուհի վճարելով 200 րուբլի»։

◆ Թիֆլիսի էլեքտրաքարշի ընկերութեան վերատեսուչ Ալիբէգեանը Բէլգիայից ստացել է հետևեալ պատուիրագրութիւնը. «Գլխաւոր վարչութիւնը տեղեկութիւն ըստացաւ, որ անօնիմ ընկերութեան նախկին վերատեսուչ Ֆրիդմանը, առանց գլխաւոր վարչութեան տեղեկութեան և թոյլտւութեան, 1907 թ. օգ. 20-ին ստորագրեց մի համաձայնութիւն, որի համաձայն ընկերութեան վրա մի շարք անիրագործելի ծանր պայմաններ են դրվում։ Բացի այն, որ յիշեալ համաձայնութիւնը իրաւաբանական ակտի ույժ և նշանակութիւն չունի, վարչութիւնը առաջարկում է ձեզ, պ. վերատեսուչ, անյապաղ գրաւոր կերպով յայտնել անօնիմ ընկերութեան արհեստանոցների բոլոր բանւորներին, որ վարչութիւնը ոչ մի պարտաւորութիւն իր վրա չէ ընդունում, որ յիշեալ համաձայնութիւնը նա բնաւ չէ ընդունում և արհեստանոցների բոլոր բանւորները ծառայութեան մէջ են գտնվում այն պայմանով, որ սահմանված կային մինչև վերոյիշեալ համաձայնութիւնը»։

◆ Ապրիլի 18-ին ոստիկանութիւնը խուզարկեց Թիֆլիսի քաղաքային դումայի ձայնաւոր Դ. Սարեանի բնակարանը, Ցիցիանովսկի փողոցում, Մուրադովի տանը։ Ոչինչ չէ գտնված։

◆ Նոյն օրը խուզարկութիւն եղաւ նաև Թիֆլիսի գործակատարների ընկերութեան գրասենեակում, Գանովսկայա փողոցում։

◆ Կովկասեան հանքային ջրերի վարչութիւնը բժ. Զավրիևին նշանակել է Ժելեզնովոդսկի ջրաբուժական գլխաւոր բժիշկ։

◆ Վաղը, ապրիլի 21-ին, Թիֆլիսի դատաստանական պալատում քննվելու է Փօթիի բանւորներ Լօմաձէի, Կաշէկշվիլու, Բօկէրիայի, Շէնգէլիայի և Մամալաձէի գործը, որոնք մեղադրվում են Ռուս. սոց.-դեմօկ. կուսակցութեանը պատկանելու մէջ։ Պաշտպանելու է երդ.-հաւ. Գրուզենբերգ։

◆ Ապրիլի 18-ին Նաւթլուղ-Թիֆլիս շրջատեղում ապրանքատար № 821 գնացքը անց է կացել բաց գծով անցնող թնդանօթի վրա։ Մարդկային դժբաղդութիւն չըկայ։ Գնացքների երթևեկութիւնը կանգ առաւ մէկ և կէս ժամով։

◆ Ստացանք «Ազգագրական հանդէսի» 1908 թ. № 1 գիրքը խմբագրութեամբ Երուանդ Լալայեանի։

◆ Թիֆլիսի նահանգապետը հաստատել է Միքայէլ Մուլիևին Թիֆլիսի որբերի դատարանի նախագահի պաշտօնում առաջիկայ քառամեակի համար։

◆ Ապրիլի 15-ին կայացած գիւղատնտեսական ընկերութեան խորհրդի նիստում որոշվել է վերականգնել բիւրօյի գործունէութիւնը։ Բիւրօյի կառավարիչ նշանակված է պ. Փիրալեան. բիւրօն գործում է ապրիլի 17-ից։ Ստացված է մօտ 2000 պուդ զանազան բժշկական նիւթեր խաղողի այգիների և միւս այգիների համար։

◆ Կախէտինսկի ճանապարհին, Կապաբէկտի և Կաչրէտի կայարանների միջև, ապրիլի 17-ին երկու անյայտ չարագործներ յարձակվում են ֆուրգօնների վրա և սկսում են կողոպտել։ Չարագործները սպանում են ճանապարհորդներից երկուսին, որոնք փորձել են դիմադրել. ոչ ոք ձերբակալված չէ։

◆ Ապրիլի 23-ին Թիֆլիսի երաժշտական ընկերութեան դահլիճում տեղի կունենայ կոյր ջութակահար Մ. Կարասիկի համերգը։ Սկիզբն է ժամը 8 և կէսին երեկոյեան. տեղերի գները 75 կ.—3 ր., աշակերտները կանգնած՝ վճարում են 50 կ.։ Նկատենք, որ այս ջութակահարը վկայական ունի պրօֆ. Աուէրից այն մասին, որ, լսելով նրա նուագելը, գտել է միանգամայն պատրաստված հասարակութեան առաջ դուրս գալու համար։

ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

—

◆ Ապրիլի 18-ին, երեկոյեան ժամը 9-ին, Նախալովկայում, Մագիստրալնայա փողոցում, Իս. Բզարաշվիլու գինետանը, անյայտ չարագործներ ատրճանակի հարուածով սպանել են Իվան Ջաւրիաշվիլուն։

◆ Ապրիլի 18-ին, երեկոյեան ժամը $9^1/_2$-ին, Գունիբսկայա և Սվեատօպոլկ-Միրսկայա փողոցների անկիւնում, թաղային վերակացու Վասո Կոլեսնիկովը անզգուշաբար կրակել է ատրճանակը, որից գնդակը դիպել է փորին։ Վիրաւորվածին տարել են հիւանդանոց։ Նրա կեանքին վտանգ է սպառնում։

◆ Ապրիլի 18-ին, Իօրսկայա փողոցում, Նոնեզովի տանը, Գրիգորիյ Զախարովը հարբած լինելով մանղալում կրակ է վառել կերակուր եփելու և կողքին պառկել քնել է։ Կրակից վառվել է Զախարովի վերարկուն և մարմնի մի մասն էլ այրվել է։ Վիրաւորվածին տարել են Միքայէլեան հիւանդանոցը, ուր նա վախճանվել է։

ԼՈՒՐԵՐ ԲԱԹՈՒՄԻՑ

—

◆ Ինչպէս յայտնի է «Մշակի» ընթերցողներին, սրանից 7 ամիս առաջ Բաթումի ս. Փրկիչ եկեղեցու ծխական ընդհանուր ժողովը 14 հոգուց բաղկացած մի լիազօրների յանձնախումբ էր ընտրել և յանձնարարել էր քննելու ծխական դպրոցի և եկեղեցու բոլոր հաշիւները, բարեկարգելու եկեղեցու սպասաւորների չը վճարված ռոճիկները, հաւասարակշռող պայմանների մէջ դնելու եկեղեցու մուտք ու ծախսերը, բանակցութեան մէջ մտնելու տ. Նունէ Ցովհաննիսեանի հետ և միջոցներ ձեռք առնելու՝ կատարել տալու տիկնոջը իր խոստումը (եկեղեցու բակում երկյարկանի շէնք շինելու մասին) և ուսումնասիրելու գերեզմանատունը կարգաւորելու հարցը և գերեզմանատունն ու եկեղեցին ցանկապատելու խնդիրը կարգի դնելու։ Ամբողջ 7 ամիս անցնելուց յետոյ վերջապէս լիազօր յանձնախումբը իր նախագահ պ. Գերասիմ Մելիք-Շահնազարեանի ստորագրութեամբ բարեհաճեց իր եզրակացութիւնները ծխական ընդհանուր ժողովին ներկայացնելու։ Ծխական ժողովը ամսիս 17-ի երեկոյեան նիստում, ուր ներկայ էին մօտ 80 հոգի, եզրակացութիւնները կարդաց և գտաւ այն աստիճան անփոյթ, անբաւարար, որ գրեթէ միաձայնութեամբ վճռեց խաչ դնել լիազօր յանձնախմբի զեկուցման վրա ու խնդիրների լուծումը նորից սկսել։ Ընտրվեցին նոր յանձնաժողովներ, որոնց մէջ չը մըտցրին նախկին լիազօրներից և ոչ ոքի. նըշանակվեց որոշ ժամանակ—մինչև մայիսի 1-ը—բոլոր եկեղեցական հաշիւները, 1905 թւից մինչև այսօր, խստիւ քննելու և զեկուցումն տալու ընդհանուր ժողովին։ Պահանջ յարուցվեց բոլոր հաշւեմատեաններն անմիջապէս յանձնաժողովի անդամներին յանձնելու համար իսկոյն ընդհանուր ժողովի նախագահին մատուցանելու։

Ընդհանուր ժողովի մէջ հայր Մելետն շատ կծու շեշտերով յանդիմանեց 14 լիազօրների անփոյթ, պաղ վերաբերմունքը դէպի ընդհանուր ժողովի կողմից նրանց արված յանձնարարութիւնը և համարեց լիազօրների այդ վարմունքը ապացոյց ծխական ժողովին ոչնչի տեղ դնելու։ Լիազօրներից մի երկուսը փորձեցին հայր Մելետնի կծու քննադատութեան մէջ ժողովրդին գրգռելու միտումներ նկատել, բայց ժողովականները գրեթէ միաձայն որոշումով ընդունեցին հայր Մելետնի առաջարկը—գիծ քաշելու լիազօրների ներկայացրած զեկուցման վրա։

Այդ նիստի ժամանակ յայտնվեց, որ ծխական դպրոցի հոգաբարձութիւնը վարում է իր պաշտօնը առանց ծխական ժողովի կողմից նախապէս հաստատված նախահաշւի։

Եւ դրանք ժողովրդի ու ժողովրդավարական սկզբունքների անունից յայտնի անվերջ խօսողներից ու ճառողներից են։

◆ Բաթումի արական գիմնազիայի 5, 6, 7 և 8-րդ դասարանները փակված են. աշակերտները արձակված։ Կարգադրված է վերադարձնել նրանց վկայականները, զրկել գլխարկների վրա գերբ կրելու իրաւունքից. հրամայված է շատերին անմիջապէս թողնել ու հեռանալ Բաթումից։ 8-րդ դասարանի աշակերտներին թոյլ է տրված վերջնական քննութիւններ տալ՝ շրջանի հոգաբարձուի մօտ եղած մասնաժողովի առաջ։

Ծնողական ժողովի ներկայացուցիչները ամսիս 16-ին նշանակած էին եղել նիստ գիմնազիայում, բայց գիմնազիայի դռները չէին բացվել ծնողների առաջ։ Մի ժամի չափ փողոցում անձրևի տակ մնալուց յետոյ՝ ստիպված էին եղել ցրվելու։

◆ Ամսիս 19-ին, երեկոյեան, ծխական դպրոցի հոգաբարձութիւնը, առևտրականների կլուբում, տալիս է երեկոյթ յօգուտ դպրոցի ուսումնական անհրաժեշտ պիտոյքների։ Լինելու է վիճակախաղ։

◆ Հրաշալի եղանակ էր այստեղ զատկական առաջին երեք օրերում։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

—

Թիֆլիս, 19 ապրիլի

Մենք տեղեկացանք, որ Թիֆլիսի առաջնորդ Գարեգին արքեպիսկոպոս Սաթունեանցի հետ միասին Պետերբուրգ ուղևորվեց Ներսիսեան դպրոցի տեսուչ պ. Ալ. Ահարոնեանը։ Թէ առաջնորդի, իբրև Ներսիսեան դպրոցի հոգաբարձութեան նախագահի, և թէ տեսուչ Ահարոնեանի վրա պարտաւորութիւն է դրված հոգաբարձութեան կողմից համոզել այժմ Պետերբուրգում գտնվող կապիտալիստ պ. Ալէքսանդր Մանթաշեանին յանձն առնել Ներսիսեան դպրոցի նոր շինութեան ծախքը։ Ի հարկէ, մենք ոչինչ չունենք, որ պ. Մանթաշեանը շինէ Ներսիսեան դպրոցը, բայց մեզ զարմացնում է, որ ժողովրդի անունով անդադար խօսող, յանուն ժողովրդի՝ բուրժուաների դէմ պայքար մղող մի կուսակցութեան ներկայացուցիչները, որոնցից է կազմված ներկայ հոգաբարձութիւնը իր մեծամասնութեամբ, դարձեալ դիմում են նոյն բուրժուաներին և նրանց մօտ որոնում օգնութիւն Ներսիսեան դպրոցի համար, մինչ այդ պարոնները ընտրվելիս պարծենկոտութեամբ յայտարարեցին, թէ «պէտք չունենք բուրժուաներին, ժողովուրդը մեզ կօգնէ»։ Ո՞ւր մնացին այդ խոստումները։ Ո՞ւր մնաց և ո՞ւր գնաց այն գումարը, որ Ներսիսեան դպրոցը տարիների ընթացքում յետ էր ձգել յատկապէս շինութեան համար։ Ժողովրդի անունից խօսող հոգաբարձութիւնը հարկ չը համարեց նոյնիսկ երկու տարվայ ընթացքում հաշիւ տալ հասարակութեանը դպրոցի վիճակի մասին, այլ աշխատեց միայն անգին ծախքերի դուռ բանալ, և այսօր ժողովրդի մէջ այն լուրն է տարածվել, թէ ներկայ հոգաբարձութեան օրով դպրոցի դրամարկղը բաւականաչափ հալվել է։ Հոգաբարձութիւնը նախ քան դիմելը այս և այն հարուստին և փող խնդրելը՝ պարտաւոր է հաշիւ տալ հասարակութեան և ցոյց տալ, թէ որքան ստոյգ կամ անհիմն են տարածված լուրերը դպրոցի գրեթէ սնանկութեան հասած ֆինանսական վիճակի մասին։

Ա.

—

Թիֆլիս, 29 մարտի

Կաթողիկոսական ընտրութեան վերաբերմամբ տեղի ունեցած խորհրդակցական ժողովներից վերջինում, այն է՝ ամսիս 27-ին կայացած ժողովում, ես, պ. Ա. Քալանթարի առածներից և նրա թւած հայոց կաթողիկոսի ֆունկցիաններից յետոյ, ըստ կարգի խօսք խնդրեցի և առաջարկեցի յիշած ֆունկցիաններին աւելացնել և ընդհանուր հայութեան վիճակագրութիւն կազմելը։ Ինձ նախագահը և ժողովականներից մի քանիսը նկատեցին, ինչպէս արձանագրված է «Մշակի» № 71-ում, որ այդ հարցը յիշեց պ. Ա. Քալանթարը։

Սակայն, ես հաստատապէս կասեմ, որ իմ յիշած կէտը չը կայ պ. Ա. Քալանթարի թւած ֆունկցիաների շարքում և ինձ բոլորն էլ սխալ են հասկացել, ինչպէս որ պարզվեց, և առարկող ժողովականներից մինը, պ. Մամուլեան, համոզվեց իմ ասածի մէջ ժողովի ընդմիջման ժամանակ,—որովհետև պ. Քալանթարի յիշած հետևեալ երկու կէտերը, այն է՝ «չափաբերական մատեանների կարգի բերելը» կամ «հայերի մասին էջմիածնի դիւանում տեղեկագիրներ հաւաքելը» վերաբերում են միայն լուսաւորչական հայերին, քանի որ կաթոլիկ և բողոքական հայերը չեն ենթարկվում մեր կաթողիկոսին, հետևապէս այդ կէտերը նրանց չեն վերաբերում։ Իսկ այն ինչ, իմ առաջարկութեան միտքն այն էր, որ մենք ունենանք հայութեան այդ երեք խոշոր կրօնական հատուածների, այն է՝ լուսաւորչական, կաթօլիկ և բողոքական հայերի,

հետևապէս ընդհանուր հայութեան ճշգրիտ թիւը, վիճակագրութիւնը (ես այդպէս էի ասել, իսկ այն ինչ «Մշակում» տպած էր «համարատւութիւն»), որ մինչև այժմ ճիշտ յայտնի չէ և որը, ինչպէս հանգուցեալ Գ. Արծրունին գրել է «Մշակի» հին համարներից մէկում, շատ անհրաժեշտ է միջազգային դիպլօմատիայի և հայոց հարցի տեսակէտից։ Եւ եթէ այդ էլ չը լինի, յամենայն դէպս, բոլոր հայերի թիւը ճիշտ յայտնի չէ. ոմանք հաշւում են 5 միլիօն, ոմանք 4½, իսկ ոմանք էլ՝ 4 և մինչև իսկ 3 միլիօն և այլն,—մի հանգամանք, որ շատ կարևոր է հայոց պատմութեան նկատմամբ և հարցասէր աշակերտներին բաւարարութիւն տալու տեսակէտից։

Կաթօլիկ և բողոքական հայերի հովւապետները երբէք տեղեկագիրներ չեն տայ հայոց կաթողիկոսին իրանց հօտերի վերաբերմամբ, որովհետև Նրա գերիշխանութիւնը չեն ճանաչում. իսկ այն ինչ լոկ թիւր, յարգելով կաթողիկոսի խնդիրը, կը տան, քանի որ Նրանք էլ ընդհանուր հայութեան մասն են կազմում։ Իմ ասածներից պարզ է, որ այդ կէտը չը կար յիշեալ փունկցիաների մէջ. հետևապէս ես իրաւունք ունէի առաջարկել աւելացնելու։

Ն. Բաբայեան

—

Թիֆլիս, 9 ապրիլ

Հաստատ աղբիւրից տեղեկացանք, որ Թիֆլիսի հայ քահանաների մեծ մասը, թւով 41 հոգի, մի խնդրագրով դիմել է Թեմիս առաջնորդին, իրականացնելու ռոճիկի հարցը համաձայն քաղաքիս ա. մասի գործ. Գր. աւ. քահ. Մանդակունու կազմած (քննադատելի) կանոնադրութեան և այդպիսով իրանց ազատելու այնքան նուաստացնող և չարիքներ ծնող կամաւոր մուրացկանութիւնից։

Կանոնադրութեան բուն նպատակն է Թիֆլիսի ամբողջ հայ ժողովուրդը ընդունել իբրև մի համայնք, իսկ բոլոր քահանաներին մի միաբանութիւն՝ հետզհետէ պակասեցնելով վերջիններիս թիւը մինչև 40-ի ու նրանց մէջ աշխատանքները բաժանելով, տալ նրանց հաւասար ռոճիկ մի կասսայից, ուր պիտի ժողովվեն բոլոր արդիւնքները և որին հսկիչ պէտք է լինի մի վստահելի մարմին, ընտրված թէ հոգևորականներից և թէ ականաւոր աշխարհականներից։

Ուրախալի է որ հայ հոգևորականը գիտակցութեան գալով ինքն է կամենում ազատվել գոյութիւն ունեցող տգեղ ձևից։

Այդ հարցը աւելի քան ժամանակակից լինելով ցանկալի էր տեսնել օր առաջ իրականացած յօգուտ մեր տառապեալ հայ ժողովրդի, որը այնքան նեղութիւններ է կրում տգէտ ու շահամոլ հոգևորականից։ Կանոնաւոր ռոճիկի իրականանալուց յետոյ, անշուշտ կը բարձրանայ և հոգևորական դասակարգը։

Կարապետ Ղազարեանց

—

Գանձակ, մարտի *)

Տեսէք, ս. Յովհան. եկեղեցու հոգաբարձութեան մեռելային անտարբերութիւնը մինչև որտեղ է հասնում, որ, ինչպէս ինքն է ասում, հաստատված 1906 թ. օգոստոսից, ամբողջ երկու տարվայ ընթացքում դեռ չի իմանում իր իրաւասութեան տակ գտնվող հաստատութեան շարժական ու անշարժ կայքերի որքանութիւնը, և այդքան ժամանակամիջոցում չեն կազմել կայքերի հիմնական ցուցակը (инвентарь)։

Հիմնական ցուցակ չունենալն է պատճառը, որ ս. Յովհան. եկեղեցու բակում եղած 150-ի չափ գերաններից այսօր չնչին տոկոսն է մնացել. և այդ գերանների որքանութիւնը ստուգելու համար է որ մեր ընկեր՝ քննիչ ծերունի Բարսեղ ապերը ամբողջ օրերը վազվզում է Կորիւնապատ ու այնտեղից Փաթալեանի տունը... Ծիծաղելին այն է, որ ս. Յովհան. եկեղեցու հոգաբարձուներից պ. պ. Աբրահամ Մ. Թեմուրեանը և Բէկլար Մարտ. Ստեփանեանը նոյնիսկ իրանց ստորագրութեամբ վերաստուգող յանձնաժողովին գրած թղթի բովանդակութիւնից տեղեկութիւն չունեն։ Այդ երևում է նրանից, որ նրանք, գրելով թէ իրանք պատասխանատու են միայն օգոստոսից սկսած հաշիւներին, միևնոյն ժամանակ պատասխանում են յուլիս ամսում եկեղեցական հողերի սահմանները որոշելու համար երեցփոխ պ. Ս. Բաբաքեխեանի արած ծախսի՝ 204 ր. մասին, որը 1906 թ. մատեանում 105-դ յօդ. ստորագրութեամբ չի վաւերացրած. և այդ բաւական չէ, համարձակվում են մեր հոգաբարձուները ոչ իրանց ժամանակ արած ծախսերի համար երևակայական փաստաթուղթ ներկայացնել, այն էլ միայն 89 ր., իսկ մնացեալ 115 ր. մեր քննիչներիս են թողնում մարգարէութեամբ գուշակել։ Հոգաբարձութեանը յայտնի չէ, որ հաշւետուութեան մէջ, որտեղ թւերը պէտք է խօսեն, այնտեղ գուշակութիւնները աւելորդ են։

Այստեղ պարտք ենք համարում շնորհակալութիւն յայտնել հոգաբարձու պ. բժշկապետ Տէր-Գրիգորեանին, որ նա իր ստորագրութեամբ չի վաւերացրել այդ տեսակ թղթերը. բայց միևնոյն ժամանակ ցաւ ենք յայտնում, որ նա վհատվել է Գանձակի «բացառիկ» գործիչներից և հրաժարական է տւել հոգաբարձական պաշտօնից. մինչդեռ ցանկալի էր, որ նա մնար իր պաշտօնում, մանաւանդ մեր ներկայ իրականութեան մէջ շատ հազւագիւտ են այնպիսի անհատներ, որոնք ինքնուրոյնաբար, առանց հոգերի... ենթարկվելու վարեն իրանց պաշտօնը։

Վերջերումս մեր հոգաբարձութիւնը իւրատեսակ ծախսերի մի նոր մեթօդ է մտցրել (այդ հեղինակութիւն է Գանձակի միացեալ հոգաբարձութեան). 1906 թ. մատեանում գրած է. «Հոգաբարձութիւնը փոխարինաբար տուաւ միացեալ հոգաբարձութեան 00 ր.»։ Գիտէ՞ արդեօք հոգաբարձութիւնը իր իրաւանց սահմանները, ծանօթ չէ՞ նա եկեղեցական կանոնադրութեան, որը այդօրինակ ինքնագլուխ գործողութիւնները արգելում է։

Հետաքրքրական է իմանալ, թէ ինչո՞ւ քաղաքիս միւս եկեղեցիները պէտք է փոխառութեան դիմեն ս. Յովհ. եկեղեցուն. չէ՞ որ նրանք անցեալներում զատ զատ ուսումնարաններ էին պահում իրանց միջոցներով։ Միթէ սպառվել են նրանց միջոցները. չենք հաւատում մանաւանդ երևանցոց թաղի ս. Գէորգ եկեղեցին, որ քաղաքի կենտրոնում առաջնակարգ խանութների տէր է և քաղաքիս առաջին ուխտատեղին է համարվում մեր խաչերի ցաւով բռնված տիկիններին ու օրիորդներին համար, որոնց՝ իւրաքանչիւր կիրակի առաւօտեան անօթի ոտաբոբիկ՝ առաջին պարտքն էր այցելութեան գնալ զօրաւոր ս. Գէորգին և առատ նուիրատուութեամբ իրանց մուրազին հասնել։ Ո՞ւր է. ո՞րտեղ են մնացել այդ գումարները։ Գուցէ առարկեն, թէ հայ-թուրքական ընդհարումից առաջ էր այդ. շատ բարի. հապա ո՞ւր են ընդհարումից առաջ եղած գումարները. չէ՞ որ նա քաղաքիս եկեղեցիների մէջ շատ եկամուտ ունեցող ու քիչ ծախսեր անող եկեղեցին է եղել։

(Կը շարունակվի)

*) Տես «Մշակ» № 75.

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—

ՆՈՐՎԷԳԻԱ

Նոր օրէնք ամուսնութեան մասին.—Կանանց ընկերութիւնը Ստավանգէնում «Նորվէգիական կանանց դաշնակցութիւնների խորհուրդը» մտցրեց մի առաջարկութիւն, որով նա դիմում է երկրի օրէնսդրական ժողովին՝ խնդրելով նոր օրէնք մշակել պսակի մասին։ Նոր նախագծի գլխաւոր կէտերը հետևեալներն են. 1) Որոշել հասակը, որից դէնը ոչ ոք իրաւունք չունի ամուսնանալ. 2) պսակադրութիւնը պէտք է կատարվի միայն երկար ժամանակ անցնելուց յետոյ այն օրից, երբ յայտարարված կը լինի դրա մասին. 3) պսակվողների բժշկական վկայականը։ Պսակը կարող է տեղի ունենալ միայն բժշկական քննութիւնից յետոյ այն մասին, որ ամուսնութիւնը վտանգ չէ սպառնալու թէ ամուսիններին և թէ նրանց զաւակներին։ Առաջին կէտի նպատակն է արգելել այնպիսի երիտասարդների ամուսնութիւնը, որոնք դեռ ևս չեն կարողացել պարզել, իրանց համար այդպիսի քայլի լրջութիւնը, երկրորդի—որ այդ քայլը չանվի միմեանց հետ կապ և մակերևոյթական ծանօթութիւն կապելուց յետոյ։ Երրորդ կէտը, ամենաարմատականը, կատարելապէս նոր չէ Նորվէգիայի համար. այստեղ արդէն գործում է այն օրէնքը, որի համաձայն վեներական հիւանդութիւն ունեցողները պարտաւոր են յայտնելու իրանց հիւանդութեան մասին միւս կողմին՝ ամուսնական կապ հաստատելուց առաջ։

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼ.

19 ապրիլի

Ներքին

ՌԵՎԷԼ։ Ազնւականութեան սեփական շինութեան մէջ ճաշ տուին շվէդական էսկադրայի օֆիցերներին։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ։ Մինիստրների խորհուրդը ընդունեց Պետական Դումային յանձնելու համար այն նախագիծը, որով իրաւունք է տրվում Դօնեան զօրքերի նակազնոյ ատամանին պարտադիր որոշումներ հրատարակել ձկնորսութեան վերաբերեալ։

Արտաքին

ԼԻՍԱԲՈՆ։ Կօրտէսները բացվեցին գահական ճառով։ Թագաւորը յիշեցրեց իր հօր սպանութեան մասին, ասելով որ այդ սոսկալի դէպքը հրաւէր կարդաց՝ միահամուռ աշխատելու ներքին խաղաղութեան և ազգի առաջադիմութեան համար, ապա շնորհակալութիւն յայտնեց պետութեան պարագլուխներին, հասարակական հաստատութիւններին և մամուլի օրգաններին՝ իր վշտին ցաւակից լինելու համար։

Խմբագիր՝ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐ ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Հրատարակիչներ՝ Ա. ՔԱԼԱՆԹԱՐ
Ց. ՏԷՐ-ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ
Հ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑ
ԲԺՇԿԱՊԵՏ Բ. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
Հիմնված 1880 թ.
(Կուկիա, Վօրօնցօվի արձանի հանդէպ)
Ամեն օր, բացի կիրակի օրերից
ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ

Բ. Ա. ՆԱՒԱՍԱՐԴԵԱՆ—11—12 ժ. վիրաբուժութեան և վեներական (սիֆիլիս) հ.։
Կ. Մ. ՋԻԿՕՎԱՆԻ—9½—10 ժ. աչքի, ներքին և նեարդային։
Զ. Ի. ԲԱԲԱՍԱՍԵԱՆՑ—10—11 ժ. մանկաբարձութեան, կանանց և երեխայոց հ.։
Ն. Տ. ՄՈՒԼԻՆ—10—12 ժ. ականջի, կոկորդի և քթի հիւ.։
Մ. Գ. ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ—11—12 ժ. մորթու, վեներակ., վիրաբուժութեան և միզասեռ.
Ա. Մ. ՓՈՒՂԻՆՈՎ—12—1 ժ. ներքին և երեխայոց ծաղկահատ.։
Կ. Ի. ԳՁԵԼԻԵՎ—1—2 ժ. ականջի, քթի և կոկորդի։
Ա. Գ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ—1—1½ ժ. ներքին և երեխայոց հ.։
ԿԻՆ-ԲԺԻՇԿ Ա. Ի. ՇՉԵՐԲԻՆԱ—1½—2 ժ. մանկաբարձութեան։
Գ. Ե. ԳՈՒՐԳԵՆՈՎ—12—12½ ժ. կանանց և մանկաբարձութեան։
ԵՐԵԿՈՆԵՐԸ
Ա. Ց. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ—6—7 ժ. վիրաբուժ., վեներական, միզասեռ և մորթու հ.
Վճարը 50 կ.։ Չքաւորները ձրի։ Համախորհրդի (կօնսիլիումի) և օպերացիայի համար առանձին։
Հիւանդանոցի վերատեսուչ՝
Բժշկապետ Բ. Նաւասարդեան

Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործական Ընկերութեան Վարչութիւնը
խնդրում է ընկերութեան մեծապատիւ անդամներին չորեքշաբթի, ապրիլի 23-ին, առաւօտեան 11 ժամին, շնորհ բերել ընկերութեան տարեկան երկրորդ՝
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻՆ,
որ տեղի կունենայ կար ու ձևի արհեստանոցում (Գանօվսկայա № 19), ապրիլի 16-ին չը կայացած ժողովի փոխարէն։
Ընդհանուր ժողովի զբաղմունքը.
1) 1907 թ. մարտի 25-ի ընդհանուր ժողովի արձանագրութեան ընթերցումը.
2) Վարչութեան 1907 թւի գործունէութիւնը.
3) Ընկերութեան 1907 թ. ելևմտից հաշիւը.
4) Զեկուցումն արհեստանոցի մասին.
5) Նախահաշւի վաւերացումը.
6) Կանոնադրութեան մի քանի կէտերի փոփոխութեան ենթարկելու խնդիրը.
7) Արհեստանոցի համար սեփական շէնք ձեռք բերելու խնդիրը.
8) Վարչութեան 3 անդամի և փոխանդամների ընտրութիւնը։
(Կ. Չ.) 2—1

Գօլօվինսկի պրօսպէկտի վրա, Աբիեանցի № 19 տան մէջ,
Պարիզից նոր եկած Ֆրանսիացիների խումբը
կը ցոյց տայ
ՆՈՐ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ
Պարիզի կեանքից։ Թիֆլիսում դեռ ոչ ոք չէ ցոյց տուել այդ պատկերները։ Պատկերները առանց աղմուկի են։
(Կ. Ե.) 2—1

Լոյս տեսաւ
ՃՄԵՂԻ
X հարուստը կռապաշտ
և
Մախարի ծակում
գրքոյկը, 28 էջ։ Գինն է 8 կոպ.
Հարցնել գրախանութներում։
(Հ. Կ.) 10—7

ՔԱՄԱԼԵԱՆՑ Ս-ի
ՓՈՔՐՈԳԻ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ
գրքոյկը (սակաւաթիւ) 64 էջ, 15 կոպէկ, Միւս 16 գրքերի հետ վաճառվում է գրախանութներում։
(Օ. Մ) 10—2

ԲԺԻՇԿ
Ա. Մխիթարեանց
Ընդունում է հիւանդներին. մասնագիտութիւն՝ սիֆիլիս, միզային, վեներական և մորթու հիւանդութիւններ. առաւօտեան 12—2 ժ., երեկ. 5—7 ժ., Սօլօլակ, Բեհբութեան փողոց № 33.
(Ա. Օ.) 100—35

ՀՐԱՒԷՐ
Կիրակի, ապրիլի 20-ին, առաւօտեան ժամը 11-ին կայանալու է Էջմիածնեցոց ս. Գէորգ եկեղեցում ծխականների երրորդ և վերջին ժողով՝ քննելու ծխական դպրոցի գոյութիւնը պահպանելու, եկեղեցին վերանորոգելու եւ այլ խնդիրներ. ուստի սրանով յարգոյաբար խնդրում ենք այս եկեղեցու 21 տարեկանից սկսած երկսեռ ծխականներին՝ որոշած օրը և ժամին ներկայ լինել եկեղեցում՝ ժողովին մասնակցելու համար։
Ներսէս ա. ք. Աբովեանց
Երէցփոխ՝ Մկրտիչ Գասպարեանց

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱՒ
Ա. ՋԱՆԵԱՆԻ
ԲԱՑՎՈՂ ԾԱՂԻԿՆԵՐ
Գինը 50 կոպ.։ Ծախվում է Բագուի և Թիֆլիսի գրավաճառների մօտ։
(Օ. Մ.) 6—2

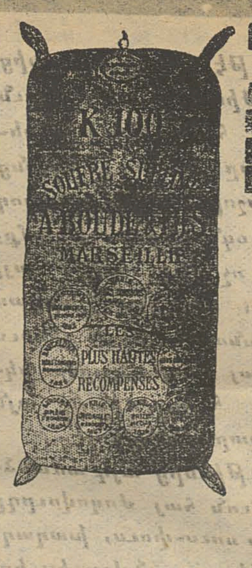

Վազերի բժշկութեան համար
ԱՄԵՆԱԼԱՒ
Ծծումբը
(ՔՕՔՈՒՐՏ)
է
Աշխարհահռչակ
ՄԱՐՍԷՅԼԻ
„ԲՈՒԴ"
գործարանի ծծումբը
(Չը կորցնէք պարկի նկարը՝ որ չը սխալվէք)
Գումարով գնողներին արժան առաջարկում է Կ. Կ. ՕՋԻԱՆԴԷՐԸ, Թիֆլիս, Բեբուտօվսկայա փողոց, № 33.
(Կ.) 5—3

Այսօր, ապրիլի 20-ին
ԹԻՖԼԻՍԻ ԺՈՂՈՎԱՐԱՆԻ ԱՄԱՌԱՅԻՆ ՇԷՆՔՈՒՄ
Հայուհեաց «ՄԵՂՈՒ» ընկերութեան
Աշխատանքի Տան
ՕԳՏԻՆ
Տեղի կունենայ
ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ ՄԵԾ
ԶԲՕՍԱՆՔ
Վիճակախաղ-ալլեգրիով
Մանկական խաղեր, ժողովրդական երգեր և պարեր, ձուախաղ, զբօսանք իշուկներով, գուշակող գնչուհի, բաղդի տակառներ, կարթ, ծաղիկներ, կօնֆէտի մրցանակներով և բուֆէտ.
Զինւորական նուագախումբ եւ սազանդար,
իսկ երեկոյեան
ՀՐԱԽԱՂՈՒԹԻՒՆ (Feuerwerk)
Մուտքը մեծերին 25 կ., երեխաներին և աշակերտ-աշակերտուհիներին 15 կ.։
Իւրաքանչիւր երեխայ մուտքի մօտ կը ստանայ մի դրօշակ կամ մի գունաւոր թիթեռ.
ՍԿԻԶԲԸ ՑԵՐԵԿՎԱՅ ԺԱՄԸ ՉՈՐՍԻՆ

Թիֆլիսի Նաւթարդիւնաբերական Ընկերութեան
Վարչութիւնը
սրանով պատիւ ունի հրաւիրելու պ. պ. բաժնետէրերին
ՏԱՐԵԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԺՈՂՈՎԻ,
որ կայանալու է ներկայ 1908 թւի ապրիլի 26-ին, շաբաթ օրը, երեկոյեան ժամը 6-ին, ընկերութեան գրասենեակում, Սօլօլակսկայա փող. տուն Արաֆելօվի № 9.
ՊԱՐԱՊՄՈՒՆՔԻ ԱՌԱՐԿԱՆԵՐՆ ԵՆ
1) Անցեալ 1907 թւի հաշւի և հաշւեկշռի քննութիւնն ու վաւերացումը, վարչութեան և վերաստուգող յանձնաժողովի զեկուցումների հետ. նոյնպէս ծախսերի նախահաշւի և ընկերութեան գործունէութեան ծրագրի քննութիւնը 1908 թւի համար։
2) Վարչութեան մէկ բացակայ և մէկ ըստ հերթի դուրս եկող անդամների ընտրութիւնը (§ 9)։
3) Վերաստուգող յանձնաժողովի երեք անդամի և երեք փոխ-անդամի ընտրութիւնը (§ 21)։
Եթէ ժողովը սահմանված ձայների քանակութեան բացակայութեան պատճառով կը կայանայ, երկրորդ անգամ նշանակվում է նոյն տեղը, մայիսի 4-ին, կիրակի օրը, առաւօտեան ժամը 11-ին, որը կը համարվի կայացած, ի նկատի չառնելով ձայների քանակութիւնը (§ 29)։
Տպագրված հաշիւը և բաժնետէրերի ցուցակը կարելի է ստանալ ամենայն օր առաւօտեան ժամը 10-ից մինչև 3-ը ընկերութեան գրասենեակում։
(12, 20, 25) № 545 3—2

ԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԻ
ԿՕՃԿԵՂԷՆ
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽԱՆԻԿ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿ.
Ամեն տեսակ մօդային ձևերի. գտնվում է բոլոր յայտնի մագազիններում։
ФАБРИЧНОЕ КЛЕЙМО
С.ПЕТЕРБУРГЪ
Իսկականը այս կլէյմօն ունի իր վրա։
ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳՈՒՄ ՄՕՍԿՎԱՅՈՒՄ ՌԻԳԱՅՈՒՄ ԿԻԵՎՈՒՄ
ԽԱՐԿՕՎՈՒՄ ՕԴԵՍՍԱՅՈՒՄ ՌՕՍՏՕՎՈՒՄ Դ/Վ ԿԱԶԱՆՈՒՄ
ԵԿԱՏԵՐԻՆԲՈՒՐԳՈՒՄ ԻՐԿՈՒՏՍԿՈՒՄ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ ՏԱՇԿԵՆՏՈՒՄ
ԳՈՒՐՄԱՐՈՎ ՎԱՃԱՌՔԸ
կատարում է
„ԼԷՕՊՕԼԴ ՆԵՅՇԵԼԼԵՐ"
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏՈՒՆԸ
Նիժէգօրօդեան տօնավաճառում
Իրբիտեան տօնավաճառում
ԹԻՖԼԻՍԻ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔԸ ԳՏՆՎՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԻ ՎՐԱ.
ԱՅԴՏԵՂ ԿԱՅ ՊԱՀԵՍՏ ԿԱՇՈՒԵՂԷՆԻ Ռուսական և արտասահմանեան արդիւնաբերութեան
ԿՐԿՆԱԿՕՇԻԿՆԵՐԻ Ռուս-ամերիկեան ռետին. մանուֆակտուրային ընկերութեան
Կրէմ եւ Ապրետուրա կօշկեղէնի համար
Ս.-ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՄԵԽ. ԱՐԴԻՒՆԱԲ. ԸՆԿԵՐ. (Հ. Կ.) 100—20